Shri Shivaji Shikshan Prasarak Mandal's

College of Education, Barshi

2017 to 2022

2.4.7

DOCUMENTS UPLOAD

Name :- Shubhangi Gangadhar Hiremath

Roll NO :- 14 BPEd - 1st Sem - IInd

paper NO :- 204

प्र 1 ला स्पोर्ट्स क्लबची (Sports club) गरज व महत्व स्पष्ट करा.

→

Sports club :-

Sport's club ही बालकांना, तरुणांना, चांगल्या प्रकारे जगण्याचे, राहण्याचे चांगले आयुष्य घडविण्याचे तसेच मित्रत्व निर्माण करण्याचे, समाजातील सांघिक समस्या सोडविण्याचे, स्वत: मध्ये बदल करुन शिस्त पाळण्याचे, जबाबदारी पार पाडण्याचा, शारीरिक, मानसिक, बौद्धीक, भावनिक इत्यादींचा विकास घडवून आणण्याचे क्रिडा नैपुण्य प्राप्त करण्याचे क्रिडांचा विकास घडविण्यासाठी एक माध्यम ठरले आहे.

* Sports club मधून खालील बाबी प्राप्त होतात :-

1. स्पर्धात्मक गुणांचा विकास होतो.
2. उत्साह वाढतो
3. शरीरात स्फूर्ती येते.
4. शारीरिक क्षमतेचा विकास होतो.
5. क्रिडा कौशल्यात वाढ होते.
6. नेतृत्व गुणांचा विकास होतो. इत्यादी.

* Sports club ची गरज व महत्व खालीलप्रमाणे :-

1. सुदृढ मनासाठी महत्वाच आहे.

2. शिस्त शिकण्यासाठी
3. जीवन कौशल्य / जीवनशैली विकसित करण्यासाठी
4. अतिउच्च प्राविण्य प्राप्त करण्यासाठी
5. स्वतःचा आत्मविश्वास वाढविण्यासाठी
6. चांगले नागरिक बनण्यासाठी
7. सकारात्मक विचार प्राप्त करण्यासाठी
8. सुदृढ शरीर व मन विकसित करण्यासाठी
9. भवितव्याची जाणीव निर्माण करण्यासाठी
10. नेतृत्व गुणांचा विकास निर्माण करण्यासाठी
11. सांघिक भावना निर्माण करण्यासाठी
12. क्रिडा कौशल्य विकसित करण्यासाठी इत्यादी.

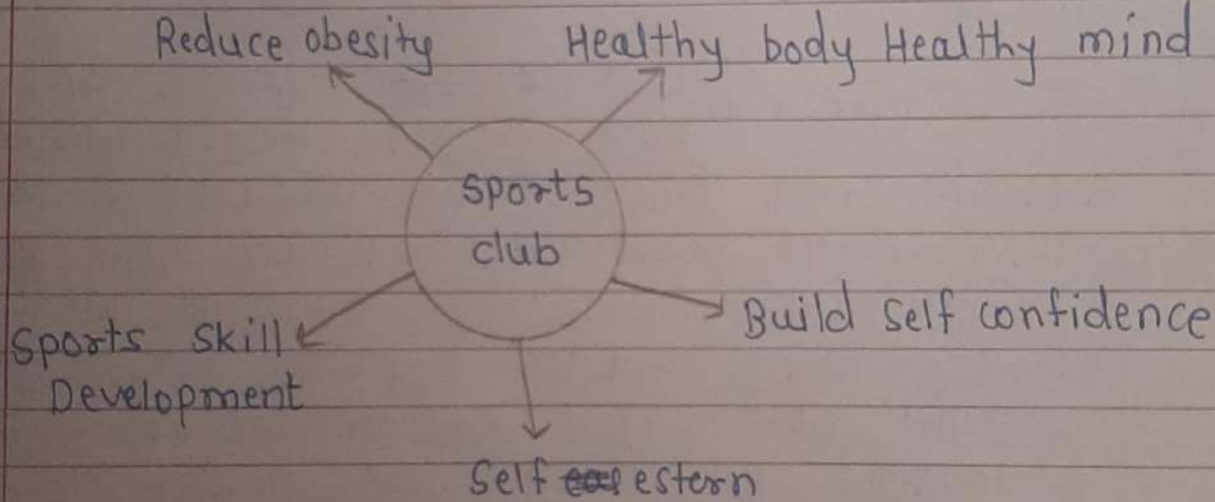

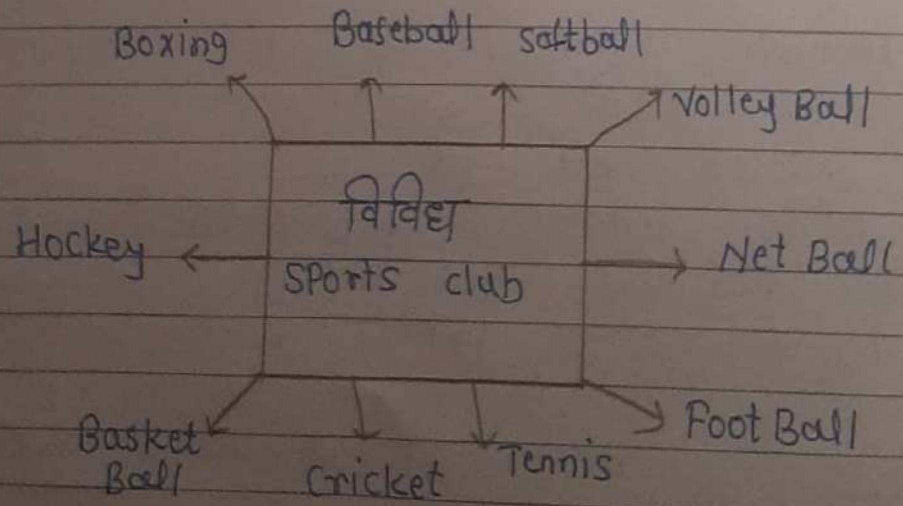

प्र २२| झुंबाचे महत्व स्पष्ट करा.

→

व्याख्या :-
"झुंबा हा संगीत व डान्स यांच्या एकत्रीकरण करून तयार केलेला शारीरिक तंदुरुस्तीचा एक कार्यक्रम होय"

सर्व तरूणांबरोबरच सर्वांनाच नाचता नाचता व्यायाम होऊन जाणारी ही संकल्पनाच आकर्षक आणि मजेशीर अशी आहे परदेशामध्ये एरोबिक्स लोकप्रिय होते. त्यानंतर लोकांनी त्यांच्या व्यायामाच्या गरजेनुसार प्रकार शोधून काढायला सुरूवात केली.

ज्या व्यक्तीने झुंबा शोधून काढला ते एक एरोबिक्सचे ट्रेनर होते. एके दिवशी त्या ट्रेनरने एरोबिक्स ची सीडी विसरली आणि लॅटिन प्रकारचा डान्स सीडीवर व्यायामप्रकार करून घेतला. आणि त्याच नाव झुंबा असं म्हणलं गेलं. पण झुंबाचा पाया हा एरोबिक्स आहे.

- झुंबा या प्रकारात गाणी लावून त्यावर ठराविक पद्धतीने बसवलेल्या स्टेप्स केल्या जातात बहुताशी यामध्ये संगीत व गाणी ठरलेले असते.
- संगीत हेच झुंबाचे आकर्षण केंद्र आहे.
- संगीताच्या तालावर पाय थिरकायला लागतात व त्याला नाचायचे स्वरूप येते.
- ८-९ वर्षापूर्वीपासून झुंबा आपल्याकडे आला आणि हळू हळू लोकप्रिय होऊ लागला.
- झुंबा मध्ये विविध चित्रपटातील गाणी संगीत लावून त्यावर शरीराला व्यायाम होईल अश्या स्टेप्स बसवल्या जातात.

Scanned with CamScanner

झुंबाचे महत्त्व खालीलप्रमाणे :-

① झुंबा करताना मनात इतर कोणताही विचार येत नाही.
② कार्डीओ रेस्पिरेटरी उत्तम सुधारते.
③ हृदयाचे काम वाढते.
④ प्राणवायू अधिक घ्यावा लागतो. त्यामुळे श्वसन क्षमता चांगली वाढते.
⑤ ~~शरीरी~~ शरीरातील स्टॅमिना वाढतो.
⑥ स्नायू पिळदार होतात.
⑦ झुंबा करत असताना भरपूर घाम येतो. त्यामुळे शरीराला नको असलेली द्रव्ये बाहेर टाकण्यास मदत होते.
⑧ शरीराला हलकापणा व ताजेपणा वाटू लागतो.
⑨ मधुमेह व उच्चदाब असणाऱ्या व्यक्तींनी त्यांच्या प्रकृतीचा योग्य सल्ला घेऊन झुंबा केल्यास त्यांच्या शरीरावर चांगला परिणाम होतो. (वैद्यकीय सल्ला घेणे गरजेचे आहे.)
⑩ सांध्यांचा चांगला व्यायाम होतो.
⑪ हाडे ठिसूळ होणे हे टाळण्यासाठी मदत होते.
⑫ चयापचय क्रिया सुधारते.
⑬ वजन कमी होण्यासाठी मदत होते.
⑭ शरीरातील साधारणपणे 500 ते 800 कॅलरीज बर्न होतात.
⑮ ताण घालवण्यासाठी मदत होते.
⑯ सर्व शरीराला व्यायाम मिळतो.
⑰ सर्व शारीरिक क्षमतांच्या घटकामध्ये वाढ होते.

Scanned with CamScanner

।। कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन।।

।। एकमेका साह्य करूं। अवघे धरू सुपंथ ।।

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, संचलित

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी.

जि.सोलापूर

(सोलापूर विदयापीठ संलग्नीत नॅक मुल्यांकन - B ++)

पेपर क्र/ विभाग क्र. - 14

प्रात्यक्षिकाचे शिर्षक- समावेशित शाळा निर्मिती

प्रात्यक्षिक

अपंग व्यक्तींची माहिती घेऊन अहवाल लेखन.

मार्गदर्शक - प्रा. डॉ. व्ही. पी. एस. शिखरे, प्रा. डॉ. आर. ए फुरडे

प्रशिक्षणार्थीचे नांव - मेडयुके वर्षाराणी उत्तरेश्वर

हजेरी क्रमांक - 16

परीक्षा क्रमांक -

Scanned with CamScanner

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय,

बार्शी.

बी. एड . ७ द्वितीय वर्ष - सत्र चौथे 2020-21

अपंग व्यक्तीची माहिती घेऊन अहवाल लेखन करणे.

मार्गदर्शक

प्रा. डॉ. आर. ए. फुरडे

प्रा. डॉ. व्ही. पी. शिखरे

Scanned with CamScanner

प्रस्तावना

अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर अंतर्गत शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय बार्शी बी.एड. द्वितीय वर्ष- सत्र चौथे. मधील प्रशिक्षणार्थींना 'समावेशित शाळा निर्मिती' या पेपरच्या प्रात्यक्षिकाच्या भाग म्हणून एका अपंग व्यक्तीची माहिती गोळा करून अहवाल लेखन करावयाचे आहे. सदर प्रात्यक्षिक कार्य पूर्ण करण्यासाठी विषय प्राध्यापक प्रा. डॉ. व्ही. पी. शिखरे व प्रा. डॉ. आर. ए. फुरडे यांचे मार्गदर्शन घेण्यात येईल. अशाप्रकारे सदर प्रात्यक्षिक कार्य पूर्ण करावयाचे आहे. त्याचा अहवाल पुढीलप्रमाणे:-

उद्दिष्टे

- अपंग विद्यार्थ्यांच्या आयुष्याची माहिती घेणे.
- अपंग व्यक्तींना येणाऱ्या समस्या जाणून घेणे.
- दैनंदिन व्यवहारात त्यांना येणाऱ्या अडचणी / अनुभव जाणून घेणे.
- त्यांच्या अपंगत्वाची कारणे जाणून घेणे.
- अपंग व्यक्तींच्या उदरनिर्वाहाची साधने जाणून घेणे.

प्रत्यक्ष कार्यवाही :-

सदर प्रात्यक्षिकाची कार्यवाही पुढीलप्रमाणे :-

अपंग व्यक्तीचे नाव :- कु. कीर्ती बाळासाहेब साठे.

कौटुंबिक व वैयक्तिक माहिती :-

जन्म तारिख :- 21 - 10 - 94

आई :- सौ. रत्नमाला बाळासाहेब साठे. भाऊ :- कु. विजय बाळासाहेब साठे.

वडिल :- श्री. बाळासाहेब शहाजी साठे. बहिण :- कु. प्रणिता बाळासाहेब साठे.

वडिलांचा व्यवसाय :- किराणा दुकान आईचा व्यवसाय :- शेती.

अपंगत्वाबद्दल माहिती :-

अपंगत्वाच्या प्रकार :- मतिमंदत्व व गतिमंदत्व.

अपंगत्वाचे कारण :- पोलिओ डोस 2 वेळा चुकल्यामुळे.

अपंगत्व कधी आले :- कीर्ती 10 वर्षांची असताना तिला अचानक झटका आला होता. त्यामुळे तिला हॉस्पिटलमध्ये ॲडमीट केले. तिथे असतानाच्या तिच्या हाताची व पायाची हालचाल होणे बंद झाले. तसेच तिला कोण काय बोलत आहे हे काही समजत नव्हते. डॉक्टरांनी विचारले असता तिच्या घरच्यांनी सांगितले कि किर्तीला 2 वेळा पोलिओ डोस देणं राहिले आहे आणि

Scanned with CamScanner

एकावेळेस जेव्हा डोस दिला तेव्हा तिला बारिक ताप आला होता. त्यावरुन डॉ. नी सांगितले कि तो डोस चुकल्यामुळेचे किर्तीची आज ही अवस्था आहे. आता यावर काही उपचार करता येणार नाहीत.

कीर्तीचे दैनंदिन जीवन:-

कीर्ती आता पूर्णपणे बरी होऊ शकत नाही परंतू स्वतःची कामे स्वतः करते. अंघोळ करणे, कपडे घालणे, केस विंचरणे इ. तिला चालता येत नाही परंतू ती जमिनीवर घसरत घसरत हालचाल करते. घरातली छोटी छोटी कामे करते परंतू तिला घराबाहेर जाण्यासाठी घरातल्यांवर अवलंबून राहावे लागते. कीर्तीने स्वतःला आलेल्या अपंगत्वामुळे लाजून शाळेत जाणं बंद केलं आहे.

कीर्तीला मिळणारे कौटुंबिक सहकार्य:-

कीर्तीला घरात बसून बसून कंटाळा आला तर तिचे आई-वडिल किंवा भाऊ-बहिण तिला आणलेल्या तीन-चाकी सायकलवर बसवून बाहेर फेर-फटका मारून आणतात. घरातील कोणीही तिला तिच्या अपंगत्वामुळे कमी लेखत नाही. घरामध्ये इतर दोन भावंडाबरोबर तिचाही तितकाच लाड केला जातो.

कीर्तीचे समाजातील जीवन:-

कीर्ती अपंग असल्याने ती इतर मुलांप्रमाणे बाहेर खेळायला जाऊ शकत नाही. घरच्यांचा तिला आधार असूनही कीर्ती घराबाहेर पडायला लाजते. कोणत्याही सार्वजनिक कार्यक्रमात सहभागी होण्यासाठी कचरत असते.

कीर्तीला येणाऱ्या अडचणी / अनुभव:-

- कीर्ती जेव्हा पण बाहेर पडते तेव्हा लोकांची तिच्याकडे पाहण्याची नजर नेहमीच तिच्यात न्यूनगंड निर्माण करत आली आहे.

Scanned with CamScanner

- सुरुवातीला कीर्ती जेव्हा तिच्या बहिण- भावासोबत बाहेर जायची तेव्हा तिच्या वयाचे मित्र- मैत्रीण तिला तिच्या अपंगत्वावरून चिडवायचे. म्हणून तिने नंतर बाहेर जाणेही कमी केले.

- कीर्ती अभ्यासात हुशार होती परंतू तिच्यातील न्यूनगंडामुळे तिने शिक्षण सोडून दिले.

- कीर्तीला बाहेर जायचे असल्यावर कोणावर तरी अवलंबून राहावे लागते.

- आता कीर्तीचा संपूर्ण उदरनिर्वाहाचा खर्च तिचे आई- वडिलच करतात.

अभिप्राय:-

कीर्तीला आलेले अपंगत्व हे अचानक आले आहे. ती जन्मत: अपंग नव्हती. पोलिओ डोस चुकला तरी तिच्या घरच्यांनी ते गांभीर्याने घेतले नाही. त्याचा परिणाम तिला आता सहन करावा लागत आहे. कीर्तीच्या घरच्यांनी तिचे सर्व डोस वेळच्या वेळी पूर्ण केले असते तर आज ही वेळ आली नसती.

कीर्ती अभ्यासात हुशार होती परंतू अचानक आलेल्या अपंगत्वामुळे तिने शिक्षण सोडण्याचा निर्णय घेतला. तिच्या घरच्यांनी तिच्या या निर्णयात तिची साथ देऊन चूक केली. त्यांनी तिला सामान्य विद्यार्थ्यांच्या शाळेत घालण्याऐवजी मतिमंदाच्या शाळेत घातले असते तर निदान तिचे शिक्षण चालू राहिले असते. अपंग व शिक्षण घेणाऱ्यासाठी शासनाच्या अनेक योजना आहेत त्याचा तिला लाभ मिळाला असता. तिच्यामध्ये शिक्षणामुळे आत्मविश्वास निर्माण झाला असता. शिष्यवृत्तीमुळे तिच्या उदरनिर्वाहात मदत झाली असते.

Scanned with CamScanner

समारोप

अहिल्यादेवी होळकर सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर अंतर्गत शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी बी.एड. द्वतीय वर्ष - सत्र चौथे चे प्रशिक्षणार्थींना 'समावेशित शाळा निर्मिती' या विषयाच्चे 'अपंग व्यक्तीची माहिती घेऊन अहवाल तयार करणे हे प्रात्यक्षिक कार्य पूर्ण करायचे होते. हे प्रात्यक्षिक कार्य पूर्ण करण्यासाठी एका अपंग व्यक्तीची माहिती गोळा केली.

सदर प्रात्यक्षिक कार्य पूर्ण करण्यासाठी प्रा. डॉ. व्ही. पी. शिखरे, प्रा. डॉ. आर. ए. फुरडे तसेच अपंग व्यक्तीच्या कुटुंबातील सदस्य यांचे सहकार्य मिळाले. त्यासाठी त्यांचे मनःपूर्वक आभार!

धन्यवाद!

Scanned with CamScanner

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी.

ता.बार्शी, जि.सोलापूर

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करणेत येते की,

~~श्री~~ / श्रीमती मेंडगुळे वर्षाराणी उत्तरेश्वर

~~याने~~ / हिने सदर विषयाचे प्रात्याक्षिक कार्य समाधानकारकरित्या दिनांक

ते दिनांक कालावधीत स्वत: पूर्ण केले आहे.

मार्गदर्शक प्राध्यापकाची सही

Scanned with CamScanner

।। कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।।

एकमेका साह्य करू । अवघे धरू सुपंथ ।।

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय बार्शी.

जि. सोलापूर.

सोलापूर विद्यापीठ संलग्नित नॅक मूल्यांकन - B⁺⁺

बी. एड्. सन २०२० -२०२१

पेपर क्र. / विभाग क्र. :

प्रात्यक्षिकाचे शीर्षक : पेपर नं-5 - समकालीन भारत व शिक्षण प्रात्याक्षिक

मार्गदर्शक : प्रा. डॉ. मने सर, प्रा. डॉ. डिसले सर, प्रा. डॉ. भिलावकर

प्रशिक्षणार्थीचे नाव : स्नेहल आनंद गायकवाड

हजेरी क्रमांक : 12

परीक्षा क्रमांक :

अनुक्रमणिका

अ.नं.	तपशील	पृष्ठ क्र.	दिनांक	शेरा
प्रश्न क्र 1	भारतीय राज्यघटनेतील मूलभुत हक्क आणि कर्तव्य स्पष्ट करा.		२।०६।०२	
	① प्रस्तावना			
	② समानतेचा हक्क			
	③ स्वातंत्र्याचा हक्क			
	④ शोषणाविरुद्धचा हक्क			
	⑤ धार्मिक स्वातंत्र्याचा हक्क			
	⑥ सांस्कृतिक व शैक्षणिक हक्क			
	⑦ संविधानात्मक उपाययोजनेचा हक्क			
	⑧ मूलभुत कर्तव्ये			
	⑨ समारोप			
प्रश्न क्र २	सामाजिकरण संकल्पना स्पष्ट करा.			
	① सामाजिकरण			
	② सामाजिकरणावर परिणाम करणारे घटक			
	(i) कुटुंब (ii) समाज (iii) शाळा			
प्रश्न ३	टिपा लिहा.			
	① नई तालीम			
	② त्रिभाषा सूत्र.			

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय.

बार्शी.

B.ed प्रथम वर्ष द्वितीय सत्र..

2020 - 2021

प्रात्यक्षिक कार्य- समकालीन भारत व शिक्षण.

मार्गदर्शक - .

प्रा. डॉ. माने सर, प्रा. डॉ. डिसले सर

प्रा. डॉ. भिलेगावकर सर.

प्रशिक्षणार्थीचे नाव-

गायकवाड स्नेहल आनंद

(1) भारतीय राज्यघटनेतील मूलभूत हक्क आणि कर्तव्ये स्पष्ट करा.

प्रस्तावना :—

भारतीय राज्यघटनेने भारतीय नागरिकांना सहा मूलभूत हक्क दिलेले आहेत. संविधानाने देशामध्ये, सर्वांना समान वागणूक व दर्जा, संधी मिळावी, सर्वांना आपली संस्कृती आपली भाषा जतन करण्याचे स्वातंत्र्य मिळावे यासाठी काही मूलभूत हक्कांचा समावेश केला आहे या हक्कांचे पालन सर्वांना बंधनकारक आहे. या हक्कांचा विचार खालीलप्रमाणे पाहूया

(1) समानतेचा हक्क :—

समानतेच्या हक्कानुसार राज्याला भारतीय नागरिकांमध्ये उच्च-नीच, श्रेष्ठ-कनिष्ठ असा भेद करून कोणालाही वेगळी वागणूक देता येत नाही सरकारी नोकरी देताना शासनाला जात, धर्म, लिंग, जन्मस्थान यावर आधारित भेदभाव करता येत नाही आपल्या देशातील अस्पृश्यता पाळण्याच्या अमानवी प्रथेला कायद्याने नष्ट करण्यात आले अस्पृश्यतेचे पालन हा दखलपात्र गुन्हा मानला जातो. भारतीय समाजात समता निर्माण करण्यासाठी या प्रथेचे निर्मूलन केले आहे लोकांमध्ये श्रेष्ठ व कनिष्ठ असा भेद दाखवणाऱ्या पदव्या देण्यास संविधानाने बंदी घातली आहे

उदा- राजा, महाराजा

कलम 14 ते 18 यामध्ये, समानतेचा हक्क याविषयीचा कायदे दिलेले आहेत

(1) कलम - 14 :-

शासनाने कायद्यापुढे समानता आणि कायद्याचे समान संरक्षण दिलेले आहे

(2) कलम - 15 A :-

धर्म, पंथ, लिंग, जन्मस्थान यावर आधारित भेदभाव करता येणार नाही

(3) कलम 15 (B) :-

सार्वजनिक ठिकाणी प्रवेशासाठी भेदभाव करता येत नाही

(4) कलम - 16 :

लोक नियोजनात संधीची समानता।

(5) कलम - 17 :

जातीच्या आधारावर शिवा, प्रचार, प्रवेशबंदी किंवा जातीला श्रेष्ठ - कनिष्ठ मानणे या विरोधात कलम 17 काम करते

(6) कलम - 18 -

यानुसार सर्व प्रकारच्या उपाध्या - पदव्यांचा त्याग करण्यात आला.

* स्वातंत्र्याचा हक्क :—

संविधानाने दिलेला हा अतिशय महत्वाचा हक्क असून त्याने व्यक्तीच्या पूर्णतः आवश्यक असणाऱ्या सर्व प्रकारच्या स्वातंत्र्याची हमी दिली आहे त्यानुसार नागरिक म्हणून आपल्याला

– भाषण म्हणून अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याचा हक्क

– शांततापूर्वक एकत्र येण्याचे आणि सभा घेण्याचे स्वातंत्र्य

– संस्था व संघटना स्थापनेचे स्वातंत्र्य

– भारतात कोठेही वास्तव्याचे स्वातंत्र्य

– भारतात कोठेही फिरण्याचे स्वातंत्र्य

– आपल्याला आवडीचा उद्योग, व्यवसाय करण्याचे स्वातंत्र्य

<u>कलम 19</u>

① संचार स्वातंत्र्य
② वास्तव्याचे स्वातंत्र्य
③ संघटना स्थापना स्वातंत्र्य
④ अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य.

<u>कलम – 20</u>

① अपराध दोष सिद्धतेचे स्वातंत्र्य.

कलम - २१

(1) जीवन जगण्याचा अधिकार
(2) प्राथमिक शिक्षणाचा अधिकार

कलम - २२

(1) कारण न सांगता अटक करता येणार नाही.
(2) अटक केल्यानंतर २४ तासात न्यायालयात हजर करावे लागेल.

(2) शोषणाविरुद्धचा हक्क :—
शोषण थांबवण्यासाठी शोषणाला बळी न पडण्याचा आणि शोषण किंवा पिळवणूक सर्व प्रकारची न होऊ देण्याचा हक्क म्हणजे शोषणाविरुद्धचा हक्क होय. संविधानाने एकीकडे शोषणाविरुद्धच्या हक्कानुसार पिळवणुकीच्या सर्व प्रकारांवर बंदी घातली आहे तर त्याचवेळी दुसरीकडे बालकांचे शोषण थांबवण्यासाठी विशेष तरतूद केली आहे त्यानुसार १४ वर्षाखालील बालकांना काम करायला लावणे गुन्हा आहे. इच्छा नसताना काम करायला लावणे कामाचा योग्य बदला न देणे, किंवा देववासी प्रथेला या हक्कानुसार आळा घालता येतो.

कलम २३ :—

(1) देह व्यापार किंवा स्त्री-पुरुष बालक यांच्या वस्तु किंवा प्राण्यांसमान व्यवहार करता येणार नाही.

(2) किमानपेक्षा कमी मोबदला देता येणार नाही.

कलम - २४

- वय वर्षाशी किंवा १४ वर्षाखालील मुलांना कामावर ठेवता येणार नाही

(५) धार्मिक स्वातंत्र्याचा हक्क :-

भारत हे धर्मनिरपेक्ष राष्ट्र आहे. त्यानुसार भारतातील प्रत्येक नागरिकाला कोणत्याही धर्माची उपासना करण्याचे आणि धार्मिक बाबतीत येत वर्षांना परवानगी दिली नाही.

(a) त्या कराचा उपयोग विशिष्ट धर्माच्या प्रोत्साहन देण्याशाठी केला जाईल. असे कर शासनाला लावता येत नाही. थोडक्यात धार्मिक कर लावण्यास प्रतिबंध करते.

(b) शासनाची आर्थिक मदत कोणत्या शैक्षणिक संस्थामध्ये धार्मिक शिक्षण सक्तीचे करता येत नाही.

कलम - २५

आपल्या इच्छेनुसार धर्माचे पालन आचरण करू शकतो.

कलम - २६ -

धार्मिक संस्था स्थापना आणि निर्मितीचा हक्क

कलम - २७ -

धर्म प्रचार करमुक्त करणे.

कलम - २८ :—

तशा संस्थामध्ये शासकीय अनुदान मिळते. त्यामध्ये विशिष्ट धर्माच्या पुजा, प्रार्थना, अर्चना, क्रिया करण्याची सक्ती लादता येणार नाही.

सांस्कृतिक व शैक्षणिक हक्क :—

" सण, उत्सव, आहार आणि जीवन पद्धती याबाबत आपल्या देशात खूप विविधता आढळते. या सर्व त्या त्या लोक समुहाच्या संस्कृतीच्या भाग असतात. आपल्या संविधानाने विविध लोकसमुहाच्या संस्कृतीच्या भाग असतात. आपल्या संविधानाने विविध लोकसमुहांना आपापल्या सांस्कृतिक वेगळेपणा जपण्याचा अधिकार आहे. त्यानुसार आपली भाषा, लिप्या, साहित्य यांचे जतन तर करता येतेच पण त्याच्या संवर्धनासाठी प्रयत्नही करता येतात. पण त्यांच्या संवर्धनासाठी प्रयत्नही करता येतात. भाषेच्या विकासासाठी संस्था स्थापन करता येतात.

कलम २९ :—

यानुसार प्रत्येक भारतीय नागरिक आपली भाषा, लिपी, संस्कृती जपण्याचा प्रचार करण्याचा अधिकार असेल.

कलम -30

अल्पसंख्याकांना शैक्षणिक संस्था निर्माण करण्याचा अधिकार आहे

सांविधानात्मक उपाययोजनांच्या हक्क :-

हक्कांच्या भंग झाल्यास न्यायालयाकडे दाद मागण्याचा अधिकार आहे त्याला संविधानात्मक उपाययोजनांच्या हक्क म्हणतात याचा अर्थ असा कि, भंगाविरुद्ध न्यायालयाकडे दाद मागण्याचा अधिकार आहे. कलम ३२ नुसार या हक्काचे संरक्षण करण्यात येते.

मूलभूत कर्तव्ये :-

भारतीय नागरिकांची मूलभूत कर्तव्ये पुढीलप्रमाणे,

(1) प्रत्येक नागरिकाने संविधानाचे पालन करावे संविधानातील आदेशाचा राष्ट्रध्वज व राष्ट्रगीताचा आदर करावा

(2) स्वातंत्र्याच्या चळवळीला प्रेरणा देणाऱ्या आदर्शांचे पालन करावे

(3) देशाचे सार्वभौमत्व, एकता, व अखंडत्व सुरक्षित ठेवण्यासाठी प्रयत्नशील असावे.

(4) आपल्या देशाचे रक्षण करावे, देशाची सेवा करावी.

(5) सर्व प्रकारचे भेद विसरून एकोपा वाढवावा व बंधुत्व जोपासावे स्त्रियांच्या प्रतिष्ठेला कमीपणा आणणाऱ्या प्रथा नष्ट करावा.

(6) आपल्या संमिश्र संस्कृतीच्या वारशाचे जतन करावे.

(7) नैसर्गिक पर्यावरणाचे जतन करावे सजीव प्राण्यांबद्दल दयाबुद्धी बाळगावी

(8) वैज्ञानिक दृष्टी, मानवतावाद, आणि जिज्ञासूवृत्ती अंगी बाळगावी

(9) सार्वजनिक मालमत्तेचे जतन करावे हिंसेचा त्याग करावा

(10) देशाची उत्तरोत्तर प्रगती होण्यासाठी व्यक्तिगत व सामूहिक कार्यात उत्तमतेची पातळी गाठण्याचा प्रयत्न करावा.

(11) प्राथमिक शिक्षणाच्या संधी पाल्यांना उपलब्ध करून द्याव्यात

प्र 2 सामाजिकरण संकल्पना स्पष्ट करा
विद्यार्थ्यांच्या सामाजिकरणावर कुटुंब, शाळा आणि समाज यांची प्रभावात्मक भूमिका स्पष्ट करा.

→ मनुष्य हा समाजशील प्राणी आहे बालकाचा कोणत्या ना कोणत्या कुटुंबामध्ये जन्म होतो त्यानंतर वाढ विकासाची प्रक्रिया नैसर्गिकरित्या चालू असते कुटुंब हा बालकाचा पहिला समाज असतो. त्यानंतर मित्र परिवार शाळा अशा विविध माध्यमातून त्याचा विकास होतो. म्हणून सामाजिकरणाची प्रक्रिया चालू आणि हळूहळू त्यांचा विविध घटकांशी संबंध येतो आणि आपल्या सामाजिक जाणिवा मानसिक साठी बालक प्रयत्न करतो.

सामाजिकरण :—

ज्या प्रक्रियेमुळे व्यक्ती आपल्या सामाजिक प्रक्रियेच्या माध्यमातून मुले निरनिराळ्या सामाजिक भूमिका पार करू शकतात. समूहाचे विचार, भावना क्रिया यात सहभागी होण्याची ती एक प्रक्रिया आहे.

सहकार्य करण्यामध्ये एकमेकांच्या भावनेचा विकास आणि त्यांच्याबरोबर कार्य करण्याच्या क्षमतेचा विकास आणि त्यांच्याबरोबर कार्य करण्याच्या क्षमतेचा विकास संकल्प म्हणजे सामाजिकरण होय.

(1) स्वतःच्या व दुसऱ्याच्या विकासात सहभाग देणाऱ्या क्षमतेचा विकास म्हणजे सामाजिकरण होय.

— Sorenson

(2) समाजातील विविध स्तरांतील संबंधामध्ये परिपक्वता प्राप्त करणे म्हणजे सामाजिकीकरण होय.

— Herlock.

(3) समाजसंकेतांच्या स्वताच्या आचरणात आत्मसात करून योग्य वर्तन करणे म्हणजेच 'सामाजिककरण' होय.

(4) मानवाने मानवी वर्तन करणे म्हणजे सामाजिकरण होय.

(5) सामाजिक प्राणी बनण्याची प्रक्रिया म्हणजे सामाजिकरण होय.

(6) जन्म व मृत्यु यामध्ये जी अखंडितपणे चालणारी प्रक्रिया आहे त्यास सामाजिकरण असे म्हणतात.

* सामाजिकरणावर परिणाम करणारे घटक:—

① कुटुंब :—

① कुटुंब हा बालकाचा पहिला समाज असतो

② त्यामुळे कुटुंब हा घटक प्रामुख्याने प्रभावी असतो

③ यामध्ये प्रथमतः बालक अनुकरण करते.

④ कुटुंबातील घटकांच्या आंतरक्रियेतून त्याचे सामाजिक असते.

⑤ कुटुंबातील अयोग्य - योग्य वर्गीकरण करण्याचे कौशल्य त्याकडे सामाजिक गुणवैशिष्ट्ये कुटुंबाकडून मुलांमध्ये संक्रमित होतात

⑥ प्रत्यक्ष, अप्रत्यक्ष कुटुंबातील प्रत्येक व्यक्ती बालकाच्या अनुकरणावर परिणाम करतो.

शाळा :—

1. कुटुंबानंतर बालकाच्या व्यक्तिमत्वावर प्रभाव टाकणारी संस्था म्हणजे शाळा होय.

2. शाळेतून राबविण्यात येणारे कार्यक्रम, उपक्रम यातून सामाजिक मूल्यांची रुजवणूक विद्यार्थ्यांमध्ये होते.

3. शाळेमध्ये मुलांमध्ये समूहाची भावना निर्माण होते. समवयस्क किंवा समान आवडीनिवडी असणाऱ्या मुलांमध्ये ती रुजते.

4. बंधुता, समानता, भूतदया, प्रेम, अशा अनेक भावनांची त्याला ओळख होते

5. प्रथम शिक्षकाची भूमिका या बालकाला आदर्श असतात.

6. त्याच्यातील चांगल्या गोष्टींचा प्रभाव मुलांवर पडतो.

7. राष्ट्रप्रेम, देशाची भावना शिक्षकामुळे विद्यार्थ्यांमध्ये निर्माण होते

8. समाजात कार्यसेवेची भावना शाळेमध्ये निर्माण होते.

समाज :—

(1) कुटुंब आणि शाळा शाळेनंतर बालक समाजामध्ये, वावरत असतो. त्यामुळे बालकाच्या वर्तनावर समाज प्रभाव पडतो.

(2) समाजातील आदर्श, मूल्य आणि श्रद्धा यांचा प्रभाव पडतो.

(3) प्रत्येक समाजाची स्वतःची, परंपरा, रूढी, संस्कृती असते त्याचा परिणाम बालकावर होतो.

(4) समाजातील घटक समाजाची तत्त्वे पाळून बालक असतो.

(5) शाळेतील समूह म्हणजेच म्हणजेच कुटुंबातील नियमांचे बंधन ज्याप्रमाणे त्याचप्रमाणे, समाजातील अलिखित नियमांचे पालन करतो.

प्रश्न ३) टिपा लिहा.

(1) नई तालीम :—

नई तालीम हा महात्मा गांधी यांच्या शिक्षणविचार कालाचा गाभा होता. पण सरकारने हा पर्याय नितव्याप्त प्रभावीपणे अमलात आणला नाही. नई तालीम पद्धतीच्या शिक्षणातून परिस्थितीशी जुळवून घेणारा माणूस निर्माण, आला असता. आजची शहरी ग्रामीण दुभंगलेपणा, त्याच्या वाट्याला आलं नसतं. आज बौद्धिक काम करणारा श्रेष्ठ आणि कष्ट करणारा कमी दर्जाचा अशी समीकरणं आहे.

सेवा ग्राममध्ये इथे सुरू झालेल्या आनंद निकेतन या 'नई तालिम' धर्तीवरच्या शाळेत घडून येणारे विविध उपक्रम, त्यातून त्यांच चिंतन विकसित पद्धतीच्या ४४ हजार शाळा होत्या. आणि ५० लाख त्यांना शिक्षण देत होती.

नई तालीमची प्रमुख चार तत्त्व मांडली होती.

(1) प्राथमिक शिक्षण हे सात ते १४ या वयोगटाचे असेल.

(2) शिकवण्यासाठी निवडलेला वस्त्रोद्योग व परिसरातल्या लोकांच्या मुख्य व्यवसायातला असावा.

(3) सर्व विषयांचे शिक्षण हस्तोद्योगाशी अनुबंध साधून दिलं जावं अशी आग्रही मांडणी त्यांना केली.

(4) असं दिल जाणार शिक्षण उत्पादक उत्पादक व स्वावलंबी असावं शालेयावस्थ शिक्षण हे मातृभाषेतूनच असावं अशी आग्रही मांडणी त्यांनी केली.

(a) प्राथमिक शिक्षणात सफाई, आरोग्य, आहार शास्त्र यांचा सामावेश यांनी केला.

(b) नई तालिम म्हणजे मुलांना 'व्यवसाय शिक्षण' देणे.

(c) अर्थ कारणातले 'अर्थशास्त्र व गणित वस्तू निर्मिती करणाऱ्या गरिबांच्या जीवनाला परिचय करून देणारा भूगोल हे विषय शिकवावेत असं गांधिजींनी अपेक्षित होते.

(d) इतिहास, भूगोल, नागरिकशास्त्र त्याच्या मुलांशी वास्तव जगण्याचा

अशाप्रकारे नई तालीम म्हणजे ज्ञानरचना वादावर आधारित शिक्षणप्रणाली होती म्हणायला हरकत.

③ त्रिभाषा सूत्र :—

राष्ट्रीय शिक्षणनीति २०२० मध्ये प्रस्तावित करण्यात आलेल्या त्रिभाषा तमिळनाडू व अन्य दक्षिणी राज्यांनी मान्यता दिली नाही. त्रिभाषा सूत्राने भारत सरकार संस्कृतीकरण करण्याचा प्रयत्न करत आहे. त्यामुळे फक्त द्विभाषा सूत्राला प्राधान्य निर्णय केला आहे. आपण त्रिभाषा सूत्र म्हणजे काय ते जाणून घेऊया.

— त्रिभाषा सूत्रामध्ये तीन भाषा म्हणजे हिंदी आणि हिंदी इंग्रजी आणि संबंधित राज्याची प्रादेशिक भाषा समाविष्ट

— राष्ट्रीय 1968 च्या राष्ट्रीय धोरणापासून हिंदी भाषेला द्वितीय भाषा किंवा अधिकार देण्यात आला.

— 1948-49 मध्ये राधाकृष्णन आयोगाने शिक्षण हे तीन भाषेत असावे, असे प्रतिपादन केले ते तीन भाषेत असावे असं प्रतिपादन केले.

— त्यांच्या आयोगाने माध्यमिक शिक्षण हे तीन भाषेत असावं असं सांगितले.

— 1955 मध्ये मुदलियार आयोगाने त्रिभाषा सूत्राचा पुरस्कार केला

— 1968 मध्ये कोठारी आयोगाने त्रिभाषा सूत्राचा स्वीकार केला परंतु अंमलात आणला नाही

* त्रिभाषा सूत्र :-

(1) प्रथम भाषा :-
प्रत्येक राज्यातील प्रादेशिक भाषा किंवा मातृभाषा

(2) दुसरी भाषा :-
हिंदी भाषिक राज्यामध्ये इंग्रजी भाषा आणि अहिंदी भाषिक राज्यामध्ये ही हिंदी, इंग्रजी असेल.

(3) तिसरी भाषा -
हिंदी भाषिक राज्यामध्ये एक आधुनिक भाषा असेल अहिंदी भाषिकामध्ये ही इंग्रजी असेल.

— महत्व —

(1) एकात्मता आणि राष्ट्रीय सद्भावना जोपासण्यासाठी

(2) हिंदी भाषिक आणि अन्य राज्यांमधील अंतर समजून घेणे.

(3) यामध्ये, एक आधुनिक भाषेला प्राधान्य होते

(4) दक्षिण राज्यामध्ये स्थानिक भाषा, इंग्रजी आणि यांच्यासोबत अध्ययन करणे शक्य होते.

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय , बार्शी.

जि. सोलापूर

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की,

~~श्री~~ / श्रीमती स्नेहल आनंद गायकवाड

याने / हिने सदर विषयाचे प्रात्यक्षिक कार्य समाधानकारकरित्या दिनांक २१/०६/२०२

ते दि. २१/०८/०२१ कालावधीत स्वत: पूर्ण केले आहे.

मार्गदर्शक प्राध्यापकाची सही

।। कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।।
एकमेका साह्य करू। अवघे धरू सुपंथ ।।

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय बार्शी.

जि. सोलापूर.
सोलापूर विद्यापीठ संलग्नित नॅक मूल्यांकन - B ++

बी. एड्. सन २०२1 -२०२2

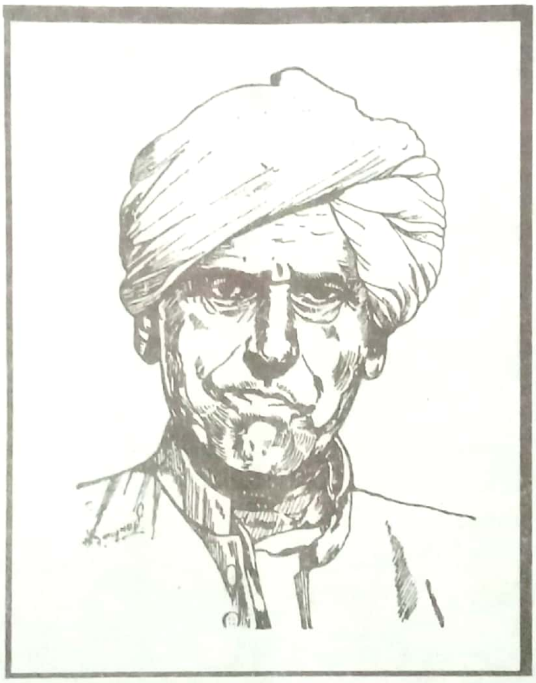

पेपर क्र. / विभाग क्र. : Sem-IV (4)

प्रात्यक्षिकाचे शीर्षक : EPC - practical Reading and Reflecting on text

मार्गदर्शक :

प्रशिक्षणार्थीचे नाव : अल्पना महादेव पिंपळे

हजेरी क्रमांक : 45

परीक्षा क्रमांक :

Scanned with CamScanner

अनुक्रमणिका

अ.नं.	त प शी ल	पृष्ठ क्र.	दिनांक	शेरा
1)	कोणत्याहि एका कार्यक्रमाचे अहवाल लेखन	1	1/05/22	
2)	निबंधलेखन	13	2/05/22	
3)	बुद्धिमंथन	20	3/05/22	
4)	आशु भाषण	29	4/05/22	
5)	पुस्तक परिक्षण	34	5/05/22	
6)	गटचर्चा	43	13/5/22	

Scanned with CamScanner

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित.

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी.

बी. एड. द्वितीय वर्ष, सत्र - चौथे

सन - 2021-22.

प्रात्याक्षिकाचे नाव - एका कार्यक्रमाचे अहवाल लेखन

प्रशिक्षणार्थीचे नाव - अल्पना महादेव पिंपळे.

रोल नं - 45

मार्गदर्शक प्राध्यापक - प्रा. डॉ. एम. व्ही. मने सर

Scanned with CamScanner

→✳← अहवाल लेखन →✳←

★ संकल्पना -

1) व्यावहारिक जगामध्ये अनेक बाबतीत सुयोग्य निर्णय घेताना तसेच ठोस निष्कर्ष काढताना अहवाल उपयुक्त ठरतात.

2) अहवाल लेखन म्हणजे घडलेल्या घटनेचा अर्थपूर्ण गोषवारा असतो.

3) अहवाल हा सुसूत्र, सुसंघटीत अशा स्वरूपाची सुस्पष्ट एकत्रित केलेली माहिती असते.

4) अहवाल हे लेखी निवेदन किंवा विवेचन असते.

5) अपुऱ्या माहितीवर आधारित अहवाल लेखन चुकीच्या आणि घातक निष्कर्षाप्रत पोहचु शकते. हे लक्षात घेणे गरजेचे आहे.

★ वैशिष्ट्ये -

1) अहवाल लेखन हे प्रभावी असले पाहिजे.

2) अहवाल एकात्मिक पद्धती आणि सुसंगतपणे लिहलेला असावा.

3) अहवालातील सदोषता टाळण्यासाठी तो अतिशय काळजीपूर्वक लिहावा.

4) अहवालात सत्यता असलीच पाहिजे.

Scanned with CamScanner

5) अहवाल लेखन ज्याच्यासाठी केले आहे तो वर्ग दृष्टीसमोर ठेवून अहवाल लेखन व्हायला हवे.

6) अहवाल लेखन करणाऱ्याच्या व्यक्तीगत मताचे प्रतिबिंब असता कामा नये.

7) अहवालाची भाषा निसंदिग्ध असली पाहिजे.

8) अहवाल संक्षिप्त स्वरूपात असावा.

9) तपशिलाची सविस्तर आणि मुद्देसूद मांडणी हे चांगल्या अहवालाचे लक्षण आहे.

10) अहवाल लेखनाच्या आधार घेऊन एखादी कृती योजना तयार करणे शक्य होते व पुढील कार्यवाहीची दिशा ठरविता येते.

Scanned with CamScanner

प्रा. डॉ. एम. डी. मनेसर

प्रस्तावना

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी अंतर्गत गुणवत्ता हमी कक्ष व सांस्कृतिक विभाग व अग्नि कुल, राष्ट्रीय सेवा योजना आयोजित "मराठी भाषा गौरव दिन व राष्ट्रीय विज्ञान दिन" दिनांक 27 फेब्रुवारी व 28 फेब्रुवारी 2022 रोजी आयोजित व साजरा करण्यात आला.

बी.एड. द्वितीय वर्ष, सत्र - चौथे EPC चा एक भाग म्हणून "कोणत्याही एका कार्यक्रमाचे अहवाल लेखन करणे" त्यासाठी मी राष्ट्रीय विज्ञान दिन व मराठी भाषा गौरव दिन या कार्यक्रमाची निवड केली. हा कार्यक्रम ऑनलाईन व ऑफलाईन या दोन्ही पद्धतीने घेण्यात आला. या कार्यक्रमाचे व्याख्याते तसेच प्रमुख पाहुणे म्हणून मा. डॉ. रामेश्वर कोठावळे. प्राध्यापक, श्री शिवाजी महाविद्यालय, बार्शी. तसेच या कार्यक्रमाचे अध्यक्ष शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. एस. गोरे सर उपस्थित होते.

Scanned with CamScanner

उद्दिष्टये

विद्यार्थ्यांना मराठी भाषेविषयी आवड व गोडी निर्माण होण्यास मदत करणे.

मराठी साहित्याच्या कार्यक्षेत्रातील कामकाज आणि त्यांच्या कार्यक्षमतेची माहिती होण्यास मदत करणे.

मानवी कल्याणासाठी विज्ञान क्षेत्रात सर्व क्रियाकलाप, प्रयत्न आणि कृत्ये प्रदर्शित करणे.

सर्व विषयांवर चर्चा करण्यासाठी आणि विज्ञान क्षेत्रात विकासासाठी नवीन तंत्रज्ञानाची अंमलबजावणी करण्यास मदत करणे.

देशातील वैज्ञानिक विचारांच्या नागरिकांना संधी देण्यास मदत करणे.

लोकांना व विद्यार्थ्यांना प्रोत्साहित करण्यासाठी तसेच विज्ञान आणि तंत्रज्ञान लोकप्रिय करण्यास मदत करणे.

विद्यार्थ्यांना विज्ञानाकडे आकर्षित करणे आणि त्यांना प्रेरित करणे.

Scanned with CamScanner

नियोजन

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी अंतर्गत बी.एड. द्वितीय वर्ष सत्र-चौथे या सत्रात "कोणत्याही एका कार्यक्रमाचे अहवाल लेखन करणे" हे प्रात्यक्षिक देण्यात आले. यासाठी "मराठी भाषा गौरव दिन व राष्ट्रीय विज्ञान दिन या कार्यक्रमाची निवड केली. हा कार्यक्रम आयोजन व नियोजनासाठी 25 फेब्रुवारी ~~रोजी~~ 2022 रोजी मिटिंग घेण्यात आली. या कार्यक्रमाचे मार्गदर्शक म्हणून प्रा.डॉ. एम.व्ही. मते सर यांनी मार्गदर्शन केले. तसेच कुलातील सदस्यांना त्यांच्या त्यांच्या जबाबदाऱ्या वाटून दिल्या. व त्यानंतर 27 फेब्रुवारी चा कार्यक्रम सुट्टी असल्यामुळे 28 फेब्रुवारीला घेण्याचे ठरवण्यात आले.

अशा प्रकारे कार्यक्रमाचे आयोजन व नियोजन करण्यात आले.

Scanned with CamScanner

कार्यवाही

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी. अंतर्गत सांस्कृतिक विभाग, अग्निकुल व राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने 27 फेब्रुवारी व 28 फेब्रुवारी 2022 रोजी 'मराठी भाषा गौरव दिन व राष्ट्रीय विज्ञान दिन' या कार्यक्रमाचे आयोजन केले. यावेळी श्री शिवाजी महाविद्यालयाचे प्राध्यापक डॉ. रामेश्वर कोठावळे सर प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होते. तसेच कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. एस. गोरे सर होते.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व स्वागत कु. निलिमा पाटील यांनी केले. त्यानंतर प्रतिमापूजन मान्यवरांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. तसेच प्रमुख पाहुण्यांचा परिचय सवाल शेख यांनी करून दिला. त्यानंतर भित्तीपत्रक उद्घाटन व "युवांकुर" काव्यसंग्रहाचे प्रकाशन मान्यवरांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. त्यानंतर प्रशिक्षणार्थी मनोगत व्यक्त करण्यात आली. त्यामध्ये कु. स्नेहल गुरव यांनी मराठी भाषेबद्दल त्यांचे विचार व्यक्त केले. त्यानंतर प्रदिप सुतार यांनी राष्ट्रीय विज्ञान दिनाबद्दल PPT च्या साहाय्याने मनोगत व मत व्यक्त केले. तसेच प्राध्यापक मनोगतामध्ये प्रा. डॉ. एम. एस. डिसले सर यांनी प्रशिक्षणार्थींना मराठी भाषेबद्दलचे महत्त्व त्यांच्या विचारातून सांगितले.

त्यानंतर प्रमुख पाहुण्यांनी प्रशिक्षणार्थींना मोलाचे मार्गदर्शन केले. त्यामध्ये सरांनी असे सांगितले की. प्रकाशाचे वितरीकरण याचे संशोधन आपला भारत देश पारतंत्र्यात असताना त्यासाठी लागणारे साहित्य उपलब्ध नसताना याचा शोध सी. व्ही. रमन यांनी लावला. तसेच विज्ञान दिन का व कशासाठी साजरा करायचा हे सरांनी सांगितले. तसेच विज्ञानाचे उपयोग समाजापर्यंत पोहचवण्यासाठी व विज्ञान विषयात गोडी व त्याचे विचार सर्वसामान्यापर्यंत पोह्चले पाहिजे. व वेगवेगळ्या क्षेत्रात विज्ञानामुळे खूप प्रगती झाली आहे. तसेच विज्ञान म्हणजे काय हेही सरांनी स्पष्ट केले. शिक्षण हे मूल्यवर्धीत असले पाहिजे. शिक्षण हे विवेकी व त्यात तर्कशुद्धपणा असला पाहिजे. वैज्ञानिक दृष्टिकोनासोबत मूल्य शिक्षण, तंत्राशिक्षणाची गरज संस्काराला हवी असे ही सरांनी सांगितले. सरांनी प्रशिक्षणार्थींना मोलाचे मार्गदर्शन केले.

तसेच अध्यक्षीय समारोपात महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. एस. गोरे सर यांनी विद्यार्थ्यांना जीवनात विज्ञानाबद्दल जाणीव जागृती निर्माण व्हायला पाहिजे. दैनंदिन जीवनात विज्ञानाला सर्वसामान्य महत्त्व आहे. तसेच भाषेचे महत्त्व व भाषा किती उपयुक्त आहे. भाषेला जीवनात अनन्यसाधारण महत्त्व आहे. मराठी भाषेतून घेतलेले शिक्षण चिरकाल स्मरणात राहते. असे सरांनी मोलाचे मार्गदर्शन प्रशिक्षणार्थींना केले.

कार्यक्रमासाठी उपस्थित सर्वांचे आभार श्री अक्षुबा वाघमारे यांनी मानले. तसेच कार्यक्रमाचे सुत्रसंचालन कु. अल्पना पिंपळे व कु. तब्बसुम

Scanned with CamScanner

पटेल यांनी केले. हा कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी प्राचार्य डॉ. एस. एस. गोरे सर, आय. क्यू. ए. सी समन्वयक प्रा. डॉ. व्ही. पी. शिखरे सर, सांस्कृतिक विभाग प्रमुख प्रा. डॉ. एस. डी. भिलेगावकर सर, कार्यक्रमाचे समन्वयक व कुलमार्गदर्शक प्रा. डॉ. एम. व्ही. मते सर व आर्ग्ल कुलांचे सर्व पदाधिकारी व सदस्य तसेच सर्व विभागाचे विभागप्रमुख, प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी व विद्यार्थी यांनी प्रयत्न केले.

धन्यवाद...

Scanned with CamScanner

प्रत्याभरण

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी अंतर्गत गुणवत्ता हमी कक्ष, सांस्कृतिक विभाग व आम्ही कुल, राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग यांच्या वतीने 28 फेब्रुवारी 2022 रोजी मराठी भाषा गौरव दिन व राष्ट्रीय विज्ञान दिन या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून प्रा. डॉ. रामेश्वर कोठावळे सर हे होते. सरांनी मराठी भाषा गौरव दिन व राष्ट्रीय विज्ञान दिन यांच्यावर त्यांचे विचार व मत व्यक्त केले. तसेच विज्ञान दिन का साजरा करायचा व मराठी भाषेबद्दल असणारे महत्त्व सरांनी प्रशिक्षणार्थींना पटवून सांगितले. तसेच या कार्यक्रमासाठी अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. एस. गोरे सर उपस्थित होते.

सदरचे प्रात्याक्षिक पूर्ण करण्यासाठी प्रा. डॉ. एम. बी. मते सर यांनी मोलाचे मार्गदर्शन केले.

धन्यवाद...

★ निवडक छायाचित्रे -

प्रतिमापूजन
स्वागत समारंभ

प्रमुख पाहुण्यांचा परिचय
भित्तीपत्रक उद्घाटन
युवांकुर काव्यसंग्रह प्रकाशन

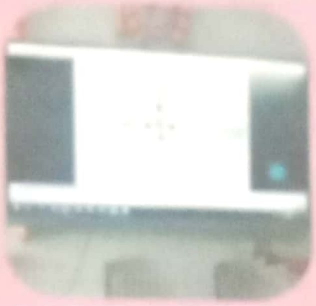

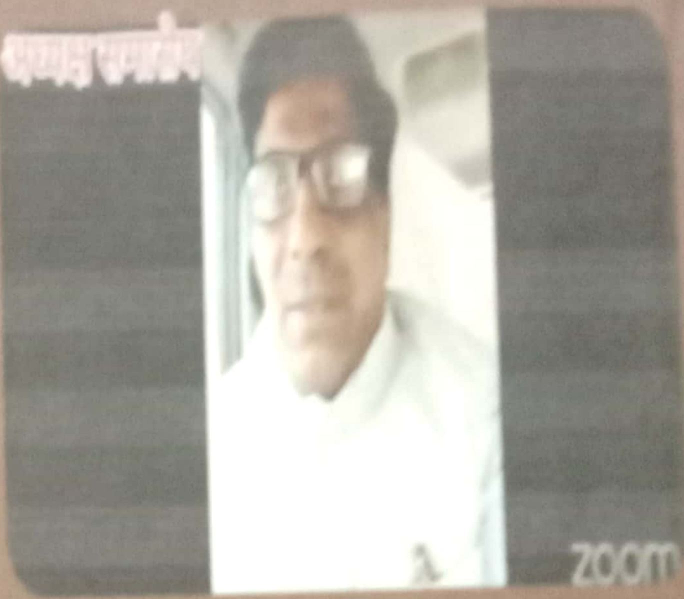

Scanned with CamScanner

निबंधलेखन

प्रा. डॉ. भिलेगावकर सर

प्रस्तावना

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी. अंतर्गत बी.एड. द्वितीय वर्ष, सत्र - चार यामध्ये EPC - IV या प्रात्यक्षिकात 'निबंध लेखन' या विषयीची अधिक माहिती लिहिण्याचे प्रात्याक्षिक देण्यात आले. यामध्ये निबंध लेखनासाठी..

1. आत्मनिर्भर भारत
2. यशासाठी विविध मार्ग
3. राजकारण - समाजकारण - अर्थकारण तरुणांना तारुण नेईल का?

हे तीन विषयाचा अंतर्भाव करण्यात आला. या निबंध विषयातील कोणत्याहि एका निबंध विषयावर लिहणे गरजेचे आहे. यामध्ये मी 'आत्मनिर्भर भारत' या विषयावर निबंध लेखन करणार आहे.

पुढीलप्रमाणे....

Scanned with CamScanner

उद्दिष्ट्ये

1) विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास होण्यास मदत करणे.

2) विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रभक्ती व देशप्रेम निर्माण होण्यास मदत करणे.

3) विद्यार्थ्यांमध्ये राष्ट्रीय एकात्मता रुजवण्यास मदत करणे.

4) विद्यार्थ्यांचा व्यक्तीमत्व विकास करण्यास मदत करणे.

5) विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानप्राप्तीत वाढ करणे.

Scanned with CamScanner

आत्मनिर्भर भारत

हम सबने ठाना है,
भारत को आत्मनिर्भर बनाना है.

आत्मनिर्भर म्हणजे एखादी व्यक्ती एखादा देश आपल्या गरजा तसेच मागण्या पूर्ण करण्यासाठि कोणा इतर देशावर अवलंबुन न राहता त्यांच्याकडे कोणतीहि मागणी न करता स्वताच स्वतःच्या देशातील नागरिकांच्या मुलभुत गरजा पूर्ण करतो. यालाच आत्मनिर्भर होणे असे म्हणतात.

आपला भारत देश हा प्राचीन काळापासुनच आत्मनिर्भर आहे. कारण इथे सर्व वस्तु स्वतः तयार देखील केल्या जातात. आणि आपल्या देशाच्या हेतुसाठि त्याचा योग्य तो उपयोग देखील केला जातो. कारण ह्या अभियानाच्या मुख्य हेतुच तो आहे. भारतातील संसाधनांच्या मदतीने तयार केल्या गेलेल्या वस्तुंचा आपल्या भारतामध्येच वापर करणे उपयोग करणे तसेच भारतातील युवा पिढीला ह्या कामामध्येच रोजगार उपलब्ध करुन देणे, गरीबांना पर्याप्त अन्नसुविधा प्राप्त करून देणे गरीबांना पर्याप्त अन्न हा देखील मुख्य हेतु हे अभियान राबवण्यामागचा आहे. आणि कोरोना महामारीच्या काळात जेव्हा इतर देशातील वस्तुंची आयात बंद झाली होती. तेव्हा पंतप्रधान नरेंद्र मोदींनी लोकल कॉल व्होकल च्या नारा देणे सुरु केले होते. याचा अर्थ असा होता की आपल्या देशात बनलेल्या वस्तुंचाच वापर आणि तयार देखील भारतातील सर्व नागरिकांनी करावा असे जाहीर आवाहनच पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी नागरिकांना केले होते

आत्मनिर्भर भारत हे भारताचे पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांनी राबवलेले हे अभियान आहे. आत्मनिर्भर भारत ही एक आर्थीक सहाय्य या योजना आहे जिचा प्रयोग भारताची अर्थव्यवस्था अधिक मजबूत तसेच बळकट करण्यासाठि प्रत्येक नागरिक स्वयंनिर्भर होण्यासाठि योग्य योजना आखणे आणि त्यावर अंमलबजावणी करणे हा ह्या मागचा मुख्य हेतु होता.

भारताची अर्थव्यवस्था अधिक मजबुत होण्यासाठि भारतातील सर्व नागरिकांनी आत्मनिर्भर व्हायला हवे असा हा आत्मनिर्भर भारत योजनेचा मुळ हेतु आहे. कारण ऐन कोरोना महामारीच्या काळात खूप जणांना आर्थीक संकटांना तोंड द्यावे लागेले आहे म्हणुन आत्मनिर्भर भारत काळाची मुख्य गरज आता निर्माण झाली आहे याची जाणीव आपल्या सर्वांना देखील झाली आहे.

आत्मनिर्भर होना
अपनी पहचान
इसी से बढेगी देशी की
शान

ह्या संकल्पनेमागचा मुख्य अर्थ असा देखील आहे की आपला भारत देश संपन्न तसेच समृद्ध तेव्हाच होऊ शकतो जेव्हा आपण आत्मनिर्भर बनून त्यात आपले मोलाचे योगदान देऊ. कारण आज कोरोना महामारीच्या जाळ्यात इतर देशासोबतच आपला भारत देश देखील आज अशा अटीतटीच्या परिस्थीतीत अडकलेला आहे करता आपल्या क्षमतांचा कोणतीही पर्वा न वापर करुन आपल्या

देशातील एका वेगळ्या उंचीवर नेण्याचे काम आपण सर्व भारताचे नागरीक करू शकतो. यात कोणतीच शंका नाही.

"आत्मनिर्भर भारत बनाने का है सपना,
युवा शुरु करे कोई बिजनस अपना."

आत्मनिर्भर असणे निश्चितच एखाद्या देशाच्या विकासासाठी महत्वाची गोष्ट आहे. स्वावलंबी भारत योजनेत भारताला प्रत्येक क्षेत्रात सक्षम असणे आवश्यक आहे. त्यामध्ये इतर देशांची मदत होते. आत्मनिर्भर भारत मोहिमेचे उद्दिष्ट म्हणजे भारतातील संसाधने वापरले. भारतातील अधिकाधिक उद्योगांचे प्रवाह वाढविणे आणि इथल्या प्रत्येक तरूणाला रोजगारक्षम व स्वावलंबी बनविणे हे काम आहे.

स्वयंपूर्ण भारतात त्या क्षेत्रात भारत दुसऱ्या देशास मदत घेतो त्या प्रत्येक क्षेत्राकडे लक्ष दिले जाईल. मग आपल्याला त्या क्षेत्रात सक्षम बनले पाहिजे. यामुळे देशाच्या विकासात मोठा फायदा होईल आणि भारत एक स्वावलंबी राष्ट्र होईल.

आपण आत्मनिर्भर होणे का गरजेचे आहे हे समजून घेण्यासाठी आपण कोरोना महामारीचेच उदाहरण घेऊ. जेव्हा आपल्या भारत देशात अचानकपणे कोरोना व्हायरसने प्रवेश करून थैमान घालणे सुरु केला तेव्हा ह्या कोरोना महामारीच्या काळात लॉकडाऊन लागल्यामुळे आपले सर्व उद्योग बंद पडले होते. देशाची सर्व अर्थव्यवस्था रुग्णांना बरे करण्यात लागली होती. आपल्याकडे त्यावर तोडगा म्हणून पाहिजे तेवढी औषधे उपलब्ध नसल्यामुळे आपल्याला जुन्या औषधांचे वापर रुग्णांना बरे करण्यासाठी करावा लागला होता. आणि ह्याच कोरोना महामारीला

अशाप्र पद्धतीने परिस्थितीला दोष न देता कोणावर विसंबुन न राहता आपल्या भारताच्या प्रत्येक नागरीक हा आत्मनिर्भर झाला पाहिजे आणि आत्मनिर्भर होण्याच्या प्रवासात त्याने नवीन तंत्रज्ञानाच देखील खिलाडी वृत्तीने स्वीकार केला पाहिजे आणि डिजीटल पद्धतीने व्यवहार करणे नोकरी तसेच व्यापार धंदे करणे शिकुन घ्यायला हवे जेणेकरुन भविष्यात पुन्हा कधी लॉकडाऊनची वेळ उद्भवली तर मागील काही महिन्यात तसेच एक-दोन वर्षामध्ये पैशांसाठी नोकरी व्यावसायासाठी आपली जी परवड झाली ती आजिबात पुढे होणार नाही.

"स्वदेशी अपनायो देश को बचाओ
स्वदेशी को अपनाना है
भारत को आत्मनिर्भर बनाना है"

बुद्धिमंथन

प्रा डॉ व्ही पी शिरसे सर

"Brain Storming, is a discussion from which enable the group to do collective creative thinking"

कतीसंवादद्वारे व्यक्तीमधील नवनिर्माणिक विचाराला चालना देणारी प्रक्रिया म्हणजे बुद्धिमंथन. बुद्धिमंथन एक सर्जनशील गटकार्य आहे. बुद्धिमंथनात सहभागी होणाऱ्या सदस्यांना थोड्या वेळात जास्तीत जास्त नवनवीन कल्पना तयार कराव्या लागतात व त्यानंतर या कल्पनांचे विश्लेषण व मूल्यमापन होते.

★ बुद्धिमंथनाची उद्दिष्टे

1) वैचारिक सहभागीत्व वाढविणे.
2) नवीन कल्पना सादरीकरणास संधी देणे.
3) परस्पर विचारांचा आदर करण्याची क्षमता निर्माण करणे.
4) मुक्त वैचारिक वातावरण निर्मिती करणे.
5) विविध कल्पनांमध्ये सर्वानुमते फेरबदल करण्याची सवय लागणे.

★ बुद्धिमंथन तंत्राची कार्यवाही-

बुद्धीमंथन तंत्राच्या वापर करताना काही अवस्थांचा विचार करणे आवश्यक असते. विशिष्ट तंत्राचा मंत्र म्हणून वापर केल्यास त्याचा वापर यांत्रिकरूप ठरतो हे मात्र नक्की. म्हणूनच वर्ग रचना समस्येची व्याप्ती

विचारात घेऊन थोड्या फार प्रमाणात या तंत्राच्या वापरात लवचिकता असावी.

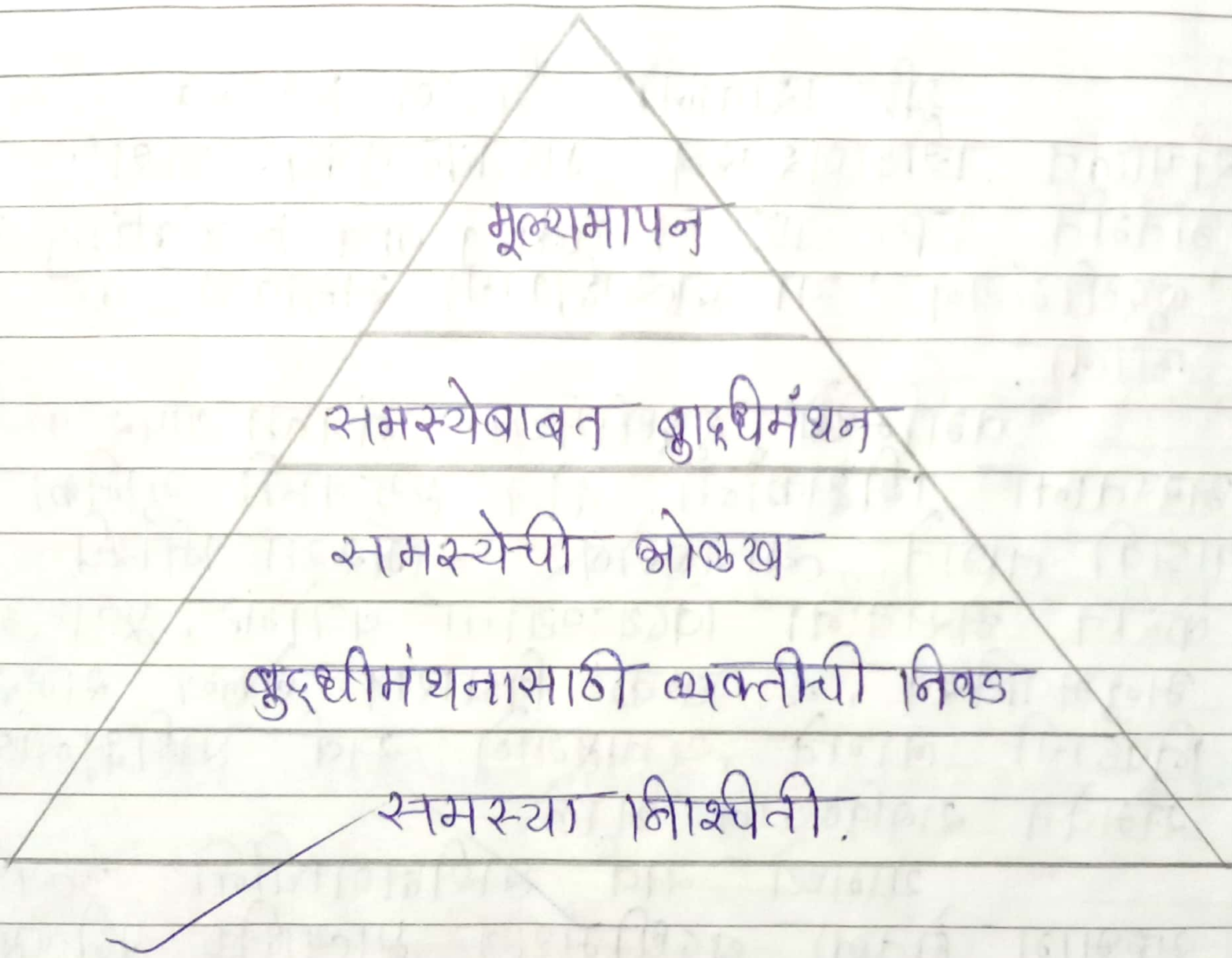

प्रस्तावना

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी. अंतर्गत EPC-IV Reading and Reflating यामध्ये 'बुद्धीमंथन' या प्रात्याक्षिकाचा समावेश करण्यात आला.

वर्गामध्ये बुद्धीमंथन तंत्राचा वापर करीत असताना शिक्षकांना श्रोत्र प्रमुखाची भुमिका पार पाडावी लागते. त्याचबरोबर समस्या निश्चित करीत असताना विद्यार्थ्यांचा वयोगट, पूर्वानुभव, अनुभवविश्व, इ. घटक विचारात घेऊन समस्या निवडावी लागते. त्याप्रमाणे सर्व प्रशिक्षणार्थी समवेत राबविण्यात आले.

यामध्ये सर्व प्रशिक्षणार्थींनी उत्स्फूर्तपणे सहभाग घेतला. बुद्धीमंथन प्रात्याक्षिक पुढीलप्रमाणे

बुद्धीमंथनाचा विषय - समाज माध्यमांचे व्यसन - जबाबदार कोण ?

Scanned with CamScanner

उद्दिष्ट्ये

विद्यार्थ्यांना विचारप्रवर्तक बनविण्यास मदत करणे.

विविध कल्पनांमध्ये सर्वानुमते फेरबदल करण्याची सवय लागणे.

विविध प्रश्नांबाबत उपाय सुचविण्याची क्षमता निर्माण करणे.

कल्पनांचे विश्लेषण करण्याची क्षमता विकसित करणे.

विद्यार्थ्यांना व्यासपीठ मिळवून देण्यास मदत करणे.

पूर्वनियोजन

बुद्धीमंथन या प्रात्याक्षीक करण्यापूर्वी त्याविषयीची अधिक माहिती सांगण्यात आली. व प्रशिक्षणार्थीमध्ये एक उत्साह निर्माण झाला. या प्रात्याक्षिका संबंधी दिनांक - 27/04/2022 रोजी महाविद्यालयीन ग्रुपवर सुचना टाकण्यात आली. समाज माध्यमांचे व्यसन - जबाबदार कोण? हा विषय त्या सुचनाद्वारे सांगण्यात आला.

Scanned with CamScanner

बुद्धीमंथनचा विषय -

समाज माध्यमांचे व्यसन-
जबाबदार कोण ?

☆ समाज माध्यमांचे व्यसन याला जबाबदार असणारे घटक खालीलप्रमाणे -

1. स्वतः
2. पालक
3. शासन व्यवस्था
4. समाज
5. वृत्तवाहिनी
6. कुटुंब
7. मित्र मैत्रिणी
8. संस्कृतीचा ऱ्हास
9. समाजमाध्यमे
10. बेरोजगार
11. तंत्रविज्ञान क्रांती
12. शिक्षण व्यवस्था
13. स्वभाव
14. ताणतणाव
15. प्रेमप्रकरण

Scanned with CamScanner

प्रत्यक्ष कार्यवाही

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी अंतर्गत बी.एड भाग दोन, सत्र-चार अंतर्गत EPC-IV 'बुद्धिमंथन' या प्रात्यक्षिकाचे आयोजन करण्यात आले. या बुद्धीमंथनाच्या माध्यमातून विचारपूर्वक वनविन्यास मदत होते. यामध्ये प्रशिक्षणार्थींनी आपले विचार मांडले.

स्वतः शासन व्यवस्था, समाज, मित्रमैत्रिणी, वृत्तवाहिन्या, कुटुंब, पालक, तंत्रज्ञान क्रांती, शिक्षण-व्यवस्था, स्वभाव, संस्कृतीचा ऱ्हास, ताणतणाव, समाजमाध्यमे, प्रेमप्रकरण, बेरोजगारी, इ. विषय प्रशिक्षणार्थी मधून मांडण्यात आले. बुद्धीमंथनास सुरुवात करण्यापूर्वी त्यांची कृती व माहिती देण्यास आली. त्याप्रमाणे प्रत्येक प्रशिक्षणार्थींनी आपले मनोगत व्यक्त केले.

1) स्वतः -

माझ्या मते समाज माध्यमांच्या व्यसनास मी स्वतः जबाबदार आहे. कारण आपण किती वेळ मोबाईल हाताळायचा यास स्वतः जबाबदार आहोत कारण आपण नेटवर्कच्या माध्यमातून एखाद्या विषयीची माहिती शोधत असतो. तेव्हा त्या वेळेस सोशल मिडियाच्या माध्यमातून मेसेज आला तर तोच आपण पाहात राहतो. चॅटिंगच्या माध्यमातून आपण आपला मौल्यवान वेळ वाया घालवतो. हेच आपण कामापुरतच वापर केला तर वेळ वाया जाणार नाही. या विषयावर

Scanned with CamScanner

अमर गोडगे-पाटील, माधुरी जगताप, स्नेहल गुरव, योगीता गवळी, अंजली गायकवाड, प्रतिक्षा मुंढे या प्रशिक्षणार्थींनी त्यांची मत व्यक्त केली

2) शासन व्यवस्था -

हरी मुकटे, बाबासाहेब तोरणे सर यांनी शासन व्यवस्था समाज माध्यमांना जबाबदार आहे, याबद्दल मत व्यक्त केले. त्यामध्ये त्यांनी लोकांना मूलभुत प्रश्नापासून दूर ठेवून इतर गोष्टीकडे लक्ष वेधले जाते. तसेच युवकांना समाज माध्यमामध्ये अडकून त्यांना त्यांच्या गरजांपासून लांब ठेवण्याचा प्रयत्न केला जातो.

3) समाज -

शुभम जाधवर सरांनी समाज हा घटक समाज माध्यम व्यसनास जबाबदार आहे असे मत व्यक्त केले. त्यांच्या मते, समाजातील चालणाऱ्या घडामोडी किंवा मग गुन्हेगारी प्रवृत्ती ही समाजातून प्रसार झाल्यानेच वाढीस लागते. एखादी छोटी गोष्ट मोठी करून सोशल मिडियाच्या माध्यमातून फॉरवर्ड (forword) करणे. त्यामुळे मोबाईलचा अतिवापर होतो.

4) मित्रमैत्रिणी -

आशुबा वाघमारे सरांनी समाज माध्यम व्यसनास मित्र-मैत्रिणी जबाबदार आहेत. त्यांच्यामते मित्र-मैत्रिणीच्या अधिक सहवासाने मोबाईलवरील असणा सोशल मीडियाच्या वापर जास्त होतो. त्यांनी अनेक उदा. माध्यमातून मत व्यक्त केले. त्यामध्ये नागपूर मध्ये मित्र-मित्र फिरण्यासाठी गेल्यानंतर त्यांनी बोटी

प्रवास करत असताना सेल्फीच्या नादात आपला जीव गमावला. या प्रकारचे मत व्यक्त केले.

5) वृत्तवाहिनी-
अमर क्षीरसागर सरांनी या विषयीचे मत व्यक्त केले. त्यामध्ये अनेक बातम्यांच्या माध्यमातून काही चांगल्या सवयी लागतात. परंतु त्याच्या अतिवापराने व्यसन लागू शकते.

6) संस्कृतीचा ऱ्हास - प्रदिप सुतार यांनी संस्कृतीचा ऱ्हास या बद्दलचे मत व्यक्त केले. त्यात मोबाईलच्या अतिवापरामुळे येणाऱ्या पिढीला आपल्या रूढी परंपरा, संस्कृती विसरत चालली आहेत.

7) कुटुंब - गणेश जाधवर सर, अनुराधा साळुंखे मॅडम यांनी कुटुंब समाज माध्यमाच्या व्यसनास जबाबदार आहे. घरात एकत्र राहत असूनही मुलांकडे आमच्यासाठी वेळ नाही. त्यामुळे मुलांना आपण काम करत असल्यानंतर मोबाईल देतो. त्यांना एकप्रकारचे व्यसन लागते.

8) समाजमाध्यमे - प्रतिक्षा मुंढे मॅडम यांनी समाजमाध्यम व्यसन समाजमाध्यमच जबाबदार आहे असे मत व्यक्त

9) तंत्रविज्ञान क्रांती-
वैभव घुगे यांनी तंत्रविज्ञानातील क्रांती समाजमाध्यम व्यसनास जबाबदार आहे. त्यामध्ये त्यांनी या आधुनिकरणाच्या युगात तंत्रज्ञानाला अधिक महत्व आहे. त्यामुळेच त्याच्या अधिक वापराने एक प्रकारचे व्यसन लागू शकते. असे मत मांडले.

Scanned with CamScanner

समारोप

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी बी.एड भाग दोन सत्र-चार अंतर्गत EPC-IV 'बुद्धीमंथन' या प्रात्यक्षिकाचा समावेश करण्यात आला याच्या माध्यमातून सर्व प्रशिक्षणार्थींना एक विचारप्रवर्तक बनविले गेले. प्रत्येकाला एक व्यासपीठ निर्माण करून देण्यात आले. याच्या माध्यमातून प्रत्येक जण बोलता झाला. प्रत्येकांनी आपले मत व्यक्त करून विचार प्रकट केले. त्यामुळेच समाज माध्यमांचे असणारे तोटे व फायदे या विषयीची माहिती मिळाली.

सदर प्रात्यक्षिक पूर्ण करण्यासाठी प्रा. डॉ. व्ही.पी. शिखरे सर यांनी मार्गदर्शन केले. धन्यवाद...!

Scanned with CamScanner

आशुभाषण

प्रा. डॉ. आर. ए. फुरडे सर

- आशुभाषण म्हणजे अचानक दिला गेलेला विषय'
- भाषणाच्या वेळी अचानक विषय दिला जातो.

भाषणाच्या वेळी जो भाषण करणारा आहे किंवा बोलणारा आहे त्याला दोन-पाच मिनीटाचा कालावधी दिला जातो. आणि त्याच पाच मिनिटाच्या वेळेत दिला गेलेला विषय आपल्या विचारातून स्पष्ट करावा लागतो. जी व्यक्ती भाषणात अत्यंत पारंगत आहे. अशाच व्यक्ती आशुभाषणात सहभागी होतात. यासाठी आत्मविश्वास, धैर्य, विविध विषयांचे असणारे सखोल ज्ञान आवश्यक असते.

* आशुभाषणाचे फायदे -

1) आशुभाषणाच्या माध्यमातून विचारास चालना मिळते.

2) विदयार्थ्यांना वेळेची जाणीव होते.

3) समाजातील असणाऱ्या चालु घडामोडीचा आढावा येतो.

4) विद्यार्थ्यांचा व्यक्तीमत्व विकास घडून येतो.

5) दोन-पाच मिनिटात विचार मांडण्याचे महत्त्व कळते.

★ प्रस्तावना ★

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी. बी.एड भाग दोन, सत्र-चार 'आशुभाषण' या प्रात्यक्षिकाचा समावेश करण्यात आला.

आशुभाषणाच्या साहाय्याने विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास होतो. या प्रात्यक्षिकाच्या आयोजन दिनांक २३/५/२२ रोजी करण्यात आले. त्यामध्ये प्रत्येकाला वेगवेगळे विषय देऊन व्यक्त होण्यास संधी दिली गेली. त्यामध्ये एकुण 34 जणांनी सहभाग घेतला. त्यामध्ये मैत्री, विभक्त कुटुंब, शिक्षण, सामंजस्य, भ्रष्टाचार असे अनेक विषय देण्यात आले. सदर कार्यवाही पुढीलप्रमाणे.

★ उद्दिष्ट्ये ★

1) विद्यार्थ्यांना 'आशुभाषण' या स्पर्धेची ओळख करून देण्यास मदत करणे.

2) विद्यार्थ्यांना विचारप्रवर्तक बनविण्यास मदत करणे.

3) विद्यार्थ्यांना व्यासपीठ निर्माण करून देणे.

4) विद्यार्थ्यांचा आत्मविश्वास वाढविण्यास मदत करणे.

5) विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव देणे.

6) विद्यार्थ्यांना अचानक वेळी विषय देऊन बोलता येण्यास प्रवृत्त करणे.

Scanned with CamScanner

आशुभाषणाचे विषय -

1) मैत्री
2) विभक्त कुटुंब
3) शिक्षण
4) सामंजस्य
5) भ्रष्टाचार
6) बेकारी
7) अज्ञान
8) बाबा
9) सवय
10) सलोखा
11) सवड
12) निवड
13) आंदोलन
14) प्रेम प्रकरण
15) भावड
16) युद्ध
17) संस्कार
18) सिनेमा
19) इंटरनेट
20) सूड
21) निर्णय
22) आई
23) विवाह
24) बोभाय
25) पर्यटन
26) समाज
27) जिव्हाळा
28) मामाचे गाव
29) फॅशन
30) मनोरंजन
31) जीवन
32) मोबाईल
33) दूरदर्शन
34) ज्ञानाचा अभाव

Scanned with CamScanner

प्रत्यक्ष कार्यवाही

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी बी.एड. भाग दोन, सत्र - चार EPC - IV मधील 'आशुभाषण' या प्रात्याक्षिकाचे आयोजन करण्यात आले. यामध्ये प्रत्येकाला 2 मिनीटाचा वेळ देण्यात आला.

हे प्रात्याक्षीक 23/04/2022 या रोजी आयोजन करण्यात आले. त्यामध्ये सर्वच प्रशिक्षणार्थीनी आपापले मत मांडले. दिलेल्या विषयावर प्रत्येक जणाने मनोगत व्यक्त केले. आशुभाषण म्हणजे अचानक एक विषय देऊन त्याविषयावर बोलण्यास सांगितले जाते. त्याप्रमाणे प्रथम या विषयासंदर्भात माहिती देण्यात आले. तसेच त्या विषयाच्या एक - एक चिठ्ठी करून ठेवण्यात आली. त्याचप्रमाणे प्रत्येक एका जणांना पुढे येऊन चिठ्ठी उचलून त्यामध्ये जो विषय असेल त्याविषयी 2 मिनिट बोलणे गरजेचे होते. अशाप्रकारे पद्धतीने एक-एक पुढे येऊन विषय मांडत होते. हे विषय मांडत असताना कोणी 1 मि, 1.08 मि, तर कोणी 2 मि अशा पद्धतीने मत व्यक्त केले.

या प्रात्याक्षिकाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना मत व्यक्त करता आले. याच्या माध्यमातून विद्यार्थी विचारप्रवर्तक बनतात. त्यांचा आत्मविश्वास देखील वाढतो.

Scanned with CamScanner

समारोप

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचालित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी बी.एड. भाग-दोन, सत्र-चार, यामध्ये EPC IV 'आशुभाषण' या प्रात्यक्षिकाचा समावेश करण्यात आला.

या स्पर्धेत विद्यार्थ्यांचा व्यक्तीमत्व विकास घडून आला. तसेच मत व्यक्त करण्यासाठी व्यासपीठ मिळाले. प्रत्येक विद्यार्थ्यास आपले विचार आपल्या शब्दात मांडता आले. 'आशुभाषण' स्पर्धेमध्ये किंवा या प्रात्यक्षिकामध्ये वेळेमध्येच आपला विषय कशा पद्धतीने मांडावा याचे कौशल्य प्राप्त होते.

सदर प्रात्यक्षिक पूर्ण करण्यासाठी प्रा. डॉ. आर. ए. फुरडे सरांनी मोलाचे मार्गदर्शन केले.

धन्यवाद...!

पुस्तक परीक्षण

प्रा. डॉ. एम. एस. डिसले सर

★ प्रस्ताविक -

- दृष्टी स्वच्छ असली की सर्वकाही जसं आहे तसं काळा-पर्यंत आपणास दिसत असते - विल्यम ब्लॅक
- लक्षात ठेवा संपूर्ण विश्वाला पाहणारी सामावून घेणारे डोळे त्यांची क्षमता असते. परंतु हेच डोळे जर नकारात्मक झाली तर कितीही सुंदर गोष्ट कधीच पाहु शकत नाही
- ग्रंथ परीक्षण म्हणजे 'नवप्रकाशित पुस्तकांवरील ताजी प्रतिक्रिया होय.
- पुस्तक परीक्षणात पुस्तकात मांडलेला विषय त्याचे महत्त्व वेगळेपण लेखकाची भूमिका त्या ग्रंथातील वाङ्मयीन विशेष आणि ग्रंथ लेखनात लेखकाला लाभलेले यशापयश या मुद्द्यांच्या अनुषंगाने विशीष्ट मर्यादित विवेचन करणे अपेक्षित असते.

★ परीक्षण । समीक्षण -

- "परीक्षण" हे व्यक्तीनिष्ठ आवड-निवड नसुन वस्तुनिष्ठ व्यवहार आहे. मनुष्याला असलेल्या ज्ञानाच्या सर्व क्षेत्रात मनाभिन्नता आहे. त्याच्या तौलानिक अभ्यास म्हणजेच 'परीक्षण' होय.
- कलाकृतीमधील गुणांची स्तुती करणे वा एखाद्या वस्तुचे यथार्थ अवलोकन करणे म्हणजे पुस्तक परीक्षण करणे होय.

Scanned with CamScanner

- विचार करण्याच्या शास्त्रीय पद्धतीला अनुसरून काही निश्चीत तत्वांच्या आधारे वाङ्मयाचे विवेक पूर्ण विश्लेषण करण्याची शक्ती असते तिला 'समीक्षा' परीक्षण म्हणतात.

★ पुस्तक परीक्षणाचे स्वरूप

1) समीक्षा 2) विवेचन 3) अवलोकन

★ परीक्षणाचे कार्य -

1) लेखक व वाचक यांना दिग्दर्शन
2) निरपेक्ष वृत्तीने दोष दिग्दर्शन
3) कलाकृतीतील सामर्थ्य संभावना यांचे स्वागत
4) वाचकाच्या वाङ्मयीन अभिरुचीची मशागत
5) परीक्षण आणि वाचक दिग्गज होते.
6) वाङ्मय व जीवन व्यवहार यांचा समन्वय साधणे.
7) साहित्य कलाकृतीचे वाङ्मयीन मूल्य निश्चीत करणे.
8) वाचकांच्या सामाजिक जीवनांचा विकास करणे.

★ ग्रंथ परीक्षणाची पूर्वतयारी

- ग्रंथाचे तपशीलवार बारकाईने वाचन केलेले असावे.
- ग्रंथातील उपयुक्त संदर्भांचा संकल्पना लक्षात घेऊन टिपणे घे
- वाचन टिपण काढून एक अभिप्राय तयार व्हावा.
- परीक्षणासाठी स्पष्टता अचूकतेची खात्री असावी.
- वस्तुनिष्ठता आणि तटस्थता सांभाळता येईल ही खात्री असावी.

Scanned with CamScanner

★ ग्रंथ परीक्षण / समीक्षा -

1) बाह्य परीक्षण / समीक्षा
2) अंतर्गत परीक्षण
3) इतर घटक

★ बाह्य परीक्षण / समीक्षा घटक

शीर्षक
↓
मुखपृष्ठ
↓
लेखक
↓
प्रकाशक
↓
उपलब्धतेचे ठिकाण
↓
प्रकाशन वर्ष
↓
पृष्ठसंख्या
↓
किंमत
↓
पुस्तकाचा आकार

★ अंतर्गत परीक्षण / समीक्षा घटक -

1) पुस्तकाचा हेतु
2) पुस्तकाचा आशय
3) विषय वस्तूंची मांडणी
4) क्रमबद्धता
5) सुसूत्रता
6) क्षेत्र
7) पुस्तकाचा दर्जा
8) भाषाशैली
9) वाङ्मयीन विशेष
10) गुणदोष दर्शन
11) अन्य विषयांचे सहसंबं
12) आशयाची विश्वसनीय
13) सदस स्थितीतील उपयु
14) लेखक लेखनाचे मो
15) न्यायीचितता.

प्रस्तावना

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचालित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी बी.एड भाग दोन, सत्र चार अंतर्गत 'EPC-IV पुस्तक परीक्षण' या प्रात्यक्षिकाचा समावेश करण्यात आला त्यामध्ये आपण वाचलेल्या कोणत्याही एका पुस्तकाचे परीक्षण करून त्याचा अहवाल लिहणे.

वाचनाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांचा व्यक्तीमत्व विकास घडून यावा. यासाठी या प्रात्यक्षिकाचे अंतर्भाव करण्यात आला. शालेय व महाविदयालयीन विद्यार्थ्यांमध्ये वाचनाची प्रेरणा निर्माण करण्यासाठी व वाचनाची आवड वृद्धिंगत करण्याच्या दृष्टीने पुस्तक परीक्षण प्रात्यक्षिक घेण्यात आले.

या परीक्षणाबरोबरच आकलनासह वाचन करणे गरजेचे आवश्यक आहे. सर्वकष वाचन सवय जोपासणे गरजेचे आहे. सदर प्रात्यक्षिक पुढीलप्रमाणे.

Scanned with CamScanner

उद्दिष्टये

1) विद्यार्थ्यांचा सर्वांगीण विकास करण्यास मदत करणे.
2) आत्मविश्वास विचार विकास आणि व्यक्तिमत्व विकास करण्यास मदत करणे.
3) दैनंदिन जीवनात वाचनाची सवय निर्माण करणे.
4) वेगवेगळ्या कादंबरी, चरित्रे इ. वाचनाविषयी आवड निर्माण करणे.
5) विद्यार्थ्यांच्या ज्ञानप्राप्तीत वाढ करणे.

Scanned with CamScanner

प्रत्यक्ष कार्यवाही

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी. B.ed - प्र Sem - IV 'पुस्तक परीक्षण' या प्रात्यक्षिकाचा समावेश करण्यात आला. यामध्ये 'तिमीरातुनी तेजाकडे' या पुस्तकाचे परीक्षण केले असुन ते खालीलप्रमाणे

★ बाह्य परीक्षण –

1) शीर्षक – "तिमिरातुनी तेजाकडे"

2) मुखपृष्ठ – मुखपृष्ठावर पुस्तकाचे शीर्षक आणि लेखकांचा उल्लेख केलेला आहे.

3) लेखक – डॉ. नरेंद्र दाभोलकर

4) प्रकाशक – राजहंस प्रकाशन प्रा. लि.
1025, सदाशीव पेठ, पुणे.

5) उपलब्धतेचे ठिकाण – महाविद्यालय (लायब्ररी)

6) प्रकाशन वर्ष – प्रथम आवृत्ती – एप्रिल 2010
आवृत्ती पाचवी – ऑक्टोबर 2013

7) पृष्ठ संख्या – 471

8) किंमत – 400 रुपये

Scanned with CamScanner

9) पुस्तकाचा आकार - लहान

★ अंतर्गत परीक्षण -

1) पुस्तकाचा हेतु -

विद्यार्थ्यांमध्ये पुस्तक वाचनातून अंधश्रद्धा निर्मूलनासाठी काय केले जाते आणि अंधश्रद्धा कशी घडवून आणली जाते हे या पुस्तकातून स्पष्ट केले आहे आणि अंधश्रद्धा निर्मूलनासाठी त्यावर काय उपाय केले जातात. हे या पुस्तकात स्पष्ट केले आहे.

2) पुस्तकाचा आशय -

तमिशातुनी तेजाकडे या पुस्तकामध्ये अंधश्रद्धा निर्मूलन याविषयीची माहिती स्पष्ट केली आहे. अंधश्रद्धा निर्मूलन करत असताना त्यापुढे काय याचाही विचार या पुस्तकात केला आहे तसेच अंधश्रद्धेची काही उदाहरणे ही या पुस्तकात देण्यात आलेले आहेत. ~~तसेच मुत~~

तसेच पुस्तकाचे तीन विभाग केले आहेत. पहिला विभाग अंधश्रद्धा निर्मूलनाशी संबंधित थेट बाबीच्याबद्दल आहे. दुसरा विभाग सर्व बाबीच्या संदर्भात अंनिसने जी कृतिशील झुंज दिली त्याबद्दल आहे. यामुळे वैचारिक मांडणीला प्रत्यक्ष कार्याचा भरभक्कम पाया मिळतो त्यानंतर तिसरा विभाग हा सैद्धांतिक आहे. अंधश्रद्धा निर्मूलनाच्या विषयाशी संबंधित जे विषय सतत चर्चिले जातात, त्यांची मांडणी त्यामध्ये केली आहे.

जादीची करणी', तसेच बुवाबाजीच्या संदर्भातील 'साहिब चमत्कार', 'कमरअली दैववेशाचा चमत्कार', लंगरच्या 'गोडबाबा', 'कुशियाचा दैवी उपचार' यांची माहिती या पुस्तकात दिलेली आहे. भूत दाखवण्याचे आव्हान दिलेल्या मांत्रिकाच्या फजितीची चित्रकथा यात आहे.

3) विषय वस्तुची मांडणी -

पुस्तकातील विषय वस्तुची मांडणी ही अत्यंत सोपी, साधी व सुरसुटीत केली आहे. यामध्ये पुस्तकाचे वाचन करत असताना घडून येणाऱ्या वेगवेगळ्या अंधश्रद्धांवर लोक कसा विश्वास ठेवतात व त्यातील काही लोक त्याचे कसे निर्मूलन करतात. हे दिसून आले.

4) क्रमबद्धता -

तिमिरातुनी तेजाकडे या पुस्तकाची क्रमबद्धता करताना याचे तीन विभाग पाडलेले आहेत. त्यामध्ये पहिला विभाग अंधश्रद्धा निर्मूलनाशी संबंधित आहे. दुसरा विभाग सर्व बाबींच्या संदर्भात अंनिसने जी कृतिशिल झुंज दिली त्याबद्दल आहे. तिसरा विभाग हा सैद्धांतिक आहे.

5) पुस्तकाचा दर्जा -

'तिमिरातुनी तेजाकडे' हे हे अत्यंत साध्या - सोप्या भाषेत लिहिलेले पुस्तक आहे. या पुस्तकाचा दर्जा अत्यंत उत्तम आहे. आणि हे पुस्तक सहज वाचले तरी लक्षात बसते.

Scanned with CamScanner

समारोप

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय बार्शी. बी.एड भाग दोन, सत्र चार सन 2021-22 अंतर्गत EPC-IV (५) 'पुस्तक परीक्षण' या प्रात्यक्षिकाचा समावेश करण्यात आला. त्या पद्धतीने 'तिमिरातुनी तेजाकडे' या पुस्तकाचे परीक्षण करून अहवाल तयार करण्यात आला. या पुस्तक वाचनातून अंधश्रद्धेला कसा आळा घालयचा हे सांगितले आहे.

या पुस्तक वाचनातून प्रत्येकाच्या मनातील भीती, अंधश्रद्धा नक्कीच नाहीशी होईल तसेच विवेकी व्यक्ती घडवणे व विवेकी समाज-व्यवस्थेकडे वाटचाल करणे हेच महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीचे ध्येय आहे. तसेच तिमिरातुनी तेजाकडे या पुस्तकातून व्यायाम, आहार, माहिती, ज्ञान, शास्त्रीय विचारपद्धती या घटकांचा विचार केलेला आहे. तसेच शास्त्रीय पद्धतीमध्ये निरीक्षण, तर्क, अनुमान, गणिती, प्रचिती, प्रयोग यांचा समावेश केला जातो.

अशा प्रकारे हे सदर प्रात्यक्षिक पूर्ण करण्यासाठी प्रा. डॉ. एम. एस. डिसले सरांनी बहुमोल मार्गदर्शन केले.

धन्यवाद...

गटचर्चा

प्रा. डॉ. पी. ए. पाटील सर

ऑनलाईन शिक्षण पद्धतीचे फायदे आणि तोटे या विषयावर गटचर्चा करून अहवाल लेखन करणे.

* प्रस्तावना *

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी. बी. एड. द्वितीय वर्ष, सत्र-चार मध्ये EPC प्रात्यक्षिकांतर्गत एका विषयावर गटचर्चा करून त्याचा अहवाल लिहणे. या प्रात्यक्षिकाचा समावेश करण्यात आला. एखादया विषयाचा सखोल अभ्यास करण्याचे कौशल्य याचा विकास होण्याकरित सदरील प्रात्यक्षिकाचा उपयोग होतो.

सदरील प्रात्यक्षिकामध्ये गटचर्चा करण्यासाठी ऑनलाईन शिक्षणाचे फायदे आणि तोटे या विषयाची निवड करून यावर गटचर्चा करण्यात आली. या प्रात्यक्षिकासाठी सर्व बी. एड. प्रशिक्षणार्थींनी उत्स्फुर्त प्रतिसाद सहभाग नोंदवला आहे.

सदर प्रात्यक्षिकासाठी / उपक्रमासाठी प्रमुख मार्गदर्शक / उपस्थिती म्हणून शिक्षणशास्त्र महाविद्यालयाचे बी. पी. एड. विभागाचे प्रा. डॉ. कांबळे सर उपस्थित होते. आणि उपक्रमाचे समन्वयक प्रा. डॉ. पी. ए. पाटील सर यांनी मार्गदर्शन केले.

सदर प्रात्यक्षिकाचा अहवाल पुढीलप्रमाणे. . . .

उद्दिष्टये

1) गटचर्चेच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांच्या बुद्धीला चालना देणे. तसेच त्यांच्या कल्पनाशक्तीला वाव देणे.

2) विद्यार्थ्यांचे वक्तृत्व कौशल्य विकसित करण्यास मदत करणे.

3) गटचर्चेतून सहकार्य वृत्ती, सहानुभुती, विचारांची देवाणघेवाण, इ. मूल्यांचा, गुणांचा विकास करणे.

4) तसेच विद्यार्थ्यांमधील वेगवेगळे नेतृत्व गुण विकसित करणे.

5) संवाद कौशल्याचा विकास करण्यास मदत करणे

6) गटचर्चेच्या माध्यमातून स्वतःची मते मांडण्यास वाव मिळतो.

7) प्रशिक्षणार्थीमध्ये आभिरुची निर्माण होते.

कार्यवाही

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी बी.एड द्वितीय वर्ष, सत्र चार यामध्ये EPC या प्रात्याक्षिकांतर्गत सत्र चारसाठी Reading & Reflecting on text या प्रात्याक्षिकाचा समावेश करण्यात आला. यामध्ये एका विषयावर क गटचर्चा करून त्याचा अहवाल लिहण्यास ऑनलाईन शिक्षण पद्धतीचे फायदे आणि तोटे या विषयाच्या समावेश करण्यात आला यासाठी वर्गात चार (4) गट तयार करण्यात आले ते खालीलप्रमाणे

गुप - ① zoom app Group -
ग्रुप - ② Google Meet
-॥- ③ Teach Meet
-॥- ④ cisco webex Group -

असे गट तयार करून त्यांना नावे देण्यात आली

1) zoom app Group - या गटामध्ये रोल नंबर 31-45 या प्रशिक्षणार्थींचा समावेश करण्यात आला. सदरील गटाने ऑनलाईन शिक्षणाची संकल्पना व त्याची माध्यमे कोणती ते सांगितले. ते पुढीलप्रमाणे

* ऑनलाईन शिक्षणाचा अर्थ -

1) ऑनलाईन शिक्षण म्हणजे वेगवेगळ्या तंत्रज्ञानाच्या माध्यमातून आपण घरबसल्या वेगवेगळ्या शैक्षणिक सुविधांच्या माध्यमातून अगदी सुरुवातीपासून ते डिग्रीपर्यंतचे शिक्षण इंटरनेटद्वारे

Scanned with CamScanner

घेऊ शकतो म्हणजेच याला ऑनलाईन ~~म्ह~~ शिक्षण म्हणता येईल.

2) ऑनलाईन शिक्षण म्हणजे कोणत्याही ठिकाणी, कोणत्याही वेळी, इलेक्ट्रॉनिक साधनांच्या व इंटरनेटच्या साहाय्याने घेतले जाणारे शिक्षण होय.

3) ऑनलाईन शिक्षण प्रणाली म्हणजे केवळ zoom, google meet च्या माध्यमातून video conforencing द्वारे online lecture होणे नाही. तर विविध electronic माध्यमे वापरून अध्ययन - अध्यापन करणे होय.

★ ऑनलाईन शिक्षण पद्धतीची माध्यमे –

1) Google Meet
2) zoom app
3) Whatsapp
4) Telegram
5) Youtube
6) Google clasroom
7) Microsoft Team
8) Power point presentation
9) BYJU'S App
10) Diksha App
11) Student App
12) SWAYAm
13) cisco webex Meeting
14) unacademy
15) proper Learning App
16) Coursera
17) skillshare
18) Edx. org
19) NCERT & UGC
20) GoTo meting
21) Skype
22) Lifesize
23) click meeting
24) slack
25) swadhyay

Scanned with CamScanner

★ ऑनलाईन शिक्षण पद्धतीचे फायदे -

1) ऑनलाईन शिक्षणामुळे वेळेची पैशाची, श्रमाची बचत होते. तसेच शिक्षणामध्ये लवचिकता येते व आपल्या वेळेनुसार आपल्या सोयीनुसार शिक्षण घेऊ शकतो.

2) आपल्या अभ्यासक्रमामधुन काही गोष्टी समजल्या नाहीत तर अशा परिस्थीतीत, गुगलवर आम्ही सोप्या भाषेत माहिती शोधून त्या गोष्टी पाहु शकतो.

3) ऑनलाईन शिक्षणाचा सर्वात मोठा फायदा हा आहे की, विद्यार्थी देशातील किंवा परदेशातील कोणत्याही संस्थेचे शिक्षण घेऊ शकतात.

4) ऑनलाईन शिक्षणात स्थळाचे / ठिकाणाचे बंधन नसते शैक्षणिक संकुलात न जाता शिक्षण घेता येते.

5) शहरात मिळणारे दर्जेदार शिक्षण गावातील मुलांना देखील मिळत आहे.

6) एखादया आपत्तीच्या वेळी जेव्हा शाळेत, महाविद्यालयात जाऊन शिक्षण घेणे शक्य नसते तेव्हा ऑनलाईन पद्धतीद्वारे विद्यार्थी घरबसल्या शिक्षण घेऊ शकतात.

7) ऑनलाईन शिक्षणामुळे विद्यार्थ्यांचा होणारा प्रवासावरील खर्च प्रवासासाठी लागणारा वेळ व शक्ती यांची बचत होते.

8) ऑनलाईन शिक्षण मिळवल्याने संसाधनाचा खर्च वाचतो.

Scanned with CamScanner

9) ऑनलाईन शिक्षण केवळ विद्यार्थ्यांपर्यंत मर्यादित न राहता सर्वांसाठी उपलब्ध असणारा ज्ञानाचा स्त्रोत आहे

10) ऑनलाईन अभ्यासक्रम तुम्हाला स्वयंशिस्तबद्ध व्हायला शिकवतात.

11) दप्तराचे ओझे वहावे लागत नाही.

12) ऑनलाईन शिक्षणामुळे शिकवलेला अभ्यास पुन्हा-पुन्हा पाहु शकतो.

13) ऑनलाईन शिक्षणामुळे पालकांना शिक्षकांचे अध्यापन कसे आहे व त्यांचे विचार कळतात.

14) ऑनलाईन शिक्षणामुळे तंत्रज्ञानाच्या वापर कसा करावा याची माहिती होते.

15) विविध क्षेत्रातील सर्व भाषांमधुन ज्ञान प्राप्त होते.

16) शालेय, महाविद्यालयीन शिक्षणासोबत विविध कौशल्य अभ्यासक्रम पूर्ण करू शकतो.

17) जगाच्या पाठीवर कोठेही शिक्षण घेता येते.

18) online quiz द्वारे विद्यार्थ्यांचे मूल्यमापन वेळोवेळी करता येते.

Scanned with CamScanner

* ऑनलाईन शिक्षण पद्धतीचे तोटे –

1) ऑनलाईन शिक्षण पद्धतीमुळे काही मुले शिक्षणापासून वंचित राहु शकतात. कारण मोबाईल, इंटरनेट, नेटवर्क या सुविधा प्रत्येक विद्यार्थ्याला उपलब्ध असतीलच असे नाही.

2) विद्यार्थी ऑनलाईन शिक्षणास गांभीर्याने घेत नाहीत.

3) मोबाईल किंवा संगणकासमोर जास्त वेळ बसल्याने विद्यार्थ्यांना डोळ्यांना आणि कानाला त्रास होतो.

4) ऑनलाईन शिक्षणात विद्यार्थ्यांचा सक्रीय सहभाग घेता येत नाही. त्यामुळे विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष अनुभव देता येत नाहीत.

5) तांत्रिक, व्यावहारिक ज्ञानाच्या आणि शिस्तीचा अभाव दिसून येतो.

6) ऑनलाईन शिक्षण घेत असताना विद्यार्थ्यांना मोबाईलचे व्यसन लागण्याची शक्यता असते.

7) ऑनलाईन शिक्षणामुळे लेखन कौशल्य व संभाषण कौशल्य कमी होते.

8) आरोग्यावर मोठ्या प्रमाणात परिणाम होताना दिसून येतो उदा. दृष्टीदोष, कर्णदोष, इ.

9) संशोधन कार्यासाठी मर्यादा पडतात.

Scanned with CamScanner

समारोप

श्री शिवाजी शिक्षण प्रसारक मंडळ, बार्शी संचलित शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय, बार्शी. बी. एड द्वितीय वर्ष, सत्र चार, यामध्ये EPC चा भाग म्हणून Reading & Reflecting on text या प्रात्याक्षिकामध्ये "गटचर्चा" याचे आयोजन करण्यात आले होते. या गटचर्चेचा विषय म्हणून ऑनलाईन शिक्षण पद्धतीचे फायदे आणि तोटे या विषयाची निवड करण्यात आली होती.

प्रशिक्षणार्थींमध्ये गट तयार करून गटांतून प्रत्येकाने आपल्या स्वतःच्या विचारातून ऑनलाईन शिक्षण पद्धतीचे फायदे आणि तोटे सांगितले. यातून एकमेकांना सुसंवाद साधण्यात आला. तसेच विचारांची देवाण - घेवाण झाली आणि या चर्चेतून वेगवेगळे अनुभव व मत ऐकण्यास मिळाले. या समळ्या चर्चेतून फायदे आणि तोटे याचा सारांश काढण्यात आला आणि यामध्ये सरांनी देखील आपले मत मांडले.

अशा प्रकारे हे प्रात्याक्षिक पूर्ण करण्यासाठी प्रा. डॉ. पी. ए. पाटील सर यांचे मोलाचे मार्गदर्शन प्रशिक्षणार्थींना लाभले.

धन्यवाद . . .

शिक्षणशास्त्र महाविद्यालय , बार्शी.

जि. सोलापूर

प्रमाणपत्र

प्रमाणित करण्यात येते की,

श्री / श्रीमती अल्पना महादेव पिंपळे

याने / हिने सदर विषयाचे प्रात्यक्षिक कार्य समाधानकारकरित्या दिनांक 1/05/2022

ते दि. 13/05/22 कालावधीत स्वतः पूर्ण केले आहे.

मार्गदर्शक प्राध्यापकांची सही

Scanned with CamScanner